

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2 40
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2—
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Multămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Cum sunt organizați Polonii?

De: Adrian Oțoin

Posen, 20/VI 1911.

Dacă e vr'un popor în Europa, care se-ar putea interesa și dela care am putea să învățăm și să luăm pildă noi Românii din Ungaria, acel popor este poporul polon, din Polonia nemțească.

Imprejurările între cari trăesc oamenii aceștia de vre-o trei decenii încoace, sunt aproape analoge cu împrejurările noastre de azi.

Toată lumea știe câtă forță și cu ce aparat au lucrat și lucrează și azi Nemții pentru desnaționalizarea Polonilor.

Luatu-le-au școlile, germanizat-au întreaga administrație, impusu-le-au limba nemțească până și la învățarea *Tatăl nostru*-lui. I-a durut pe frații Poloni procedura asta până la lacrimi. Si s'au plâns și au arătat lumii întregi, prin ziarul redactat de Poloni în limba franceză la Paris, nedreptățile ce li-se fac. Cerut-au dreptate deputații poloni în parlamentul german, dar toate au fost înzadar, Prusiacii au continuat pe calea apucată. „*Și dacă Polonii s'ar fi mărginit numai la lupta cu pana ori în parlament, atunci azi umblând prin satele polone ai putea să te înțelegi cu orice Polon în limba nemțească, ba poate că cei din generația mai nouă nici n'ar ști să-ți răspundă de grabă dacă-s Poloni sau Nemți*“. Așa mi-a zis un canonic polon, care înseamnă azi mult în politica economică a Polonilor, în societatea căruia am avut onoarea să pe-

trec câteva zile. Va să zică Polonii pe lângă lupta ziaristică și parlamentară au mai purtat și o altă luptă. Lupta aceasta e lupta pe terenul economic și cultural. *Organizația economică a poporului polon, la edificiul căreia au lucrat cu mult tact și cu multe jertfe mai ales preoții poloni, a fost și e și azi legătura tare, care a ținut și ține la olaltă poporul acesta care chiar și după număr e cam atâta cași noi Românii din Ungaria. (3 $\frac{1}{2}$ milioane).*

Sistemul de organizație e sistemul cooperativ și al reuniunilor. 1. Numărul tovarășiilor polone, care crește din zi ce merge, azi e circa 250. Dintre acestea cele mai multe sunt bănci sătești în forma tovarășiilor germane. Sistemul tovarășiilor polone nu e nici „*Reiffeisen*“ nici „*Deli-trusch*“ ci e un sistem propriu, acomodat împrejurărilor între cari trăesc ei. *) Organizația și apostolul întovărășirilor polone a fost prelatul *Wawrzyniak*. Omul acesta cu adevărat mare pentru neamul său, a organizat preoții poloni într'un fel de reuniune a cărei menire era să facă propagandă pentru lățirea tovarășiilor sătești.

2. Grupa a doua de însoțiri sunt așa numitele *Rolnik-uri*, cari ar fi să fie un fel de tovarășii pentru cumpărare și valorizare; de fapt însă sunt un fel de societăți speculative, cari fac negoț cu bucate și alte produse economice. Capitalul acestor tovarășii, de sine înțeles e capital mai ales țărănesc. Conducători aci sunt țărani mai luminați având la îndemână ajutorul proprietarilor mari poloni, cari se află pe teritoriul tovarășiei. Cei mai mulți

*) Despre sistemul acesta cu altă ocazie.

proprietari sunt înscrși membri la *Rolnik-uri*. De acestea au Poloni peste 30 la număr și de când s'au înființat aceste însoțiri Jidani au cam împuținat *Geschäfturile*.

3. Ca un contra pond la colonizările nemțești clasa mai bogată a Polonilor a înființat în diferite centre (până azi 33 la număr) tovarășii pentru parțelare. Însoțirile acestea își au capitalul depus la diferite bănci polone ori în hârtii de stat. Scopul acestor însoțiri e ca să nu lase, ca moșia polonă să treacă în mâna nemților.

Deși poporul polon e azi destul de deștept și ferit-a sfântul să-și ofere moșia spre vânzare unui străin, dar când ar fi să se afle vr'un mic la suflet atunci însoțirile de parțelări ofer prețuri enorm de mari numai să nu scape moșia strămoșească.

Afară de tovarășiiile amintite, cari urmăresc în primul loc scopuri economice, Polonii mai au pe la satele lor peste 360 de *reuniuni agricole*. Scopul acestor reuniuni e educativ și cultural. Activitatea ce o desvoltă aceste reuniuni e cam aceea pe care ar fi să o desvolte despărțămintele „*Asociației*“ noastre.

Câtă deosebire însă între activitatea reuniunilor polone și despărțămintele noastre. Despărțămintele noastre se extind peste 15—25, uneori și peste mai multe sate. Reuniunile polone să extind numai peste 2—3 sate. Acestea țin o ședință în fiecare lună. La ședință iau parte toți bărbații celor 2 comune. La ședințele astea să țin 2—4 conferințe și se discută cu mult interes afaceri economice și cultu-

Ioan Muscalul

— Amintire —

de Em. Grigorovitz

Era pe la sfârșitul anului de pomenire 1848, an greu și plin de turburări pentru țara întreagă, fiindcă împărăția intrase în zarvă mare cu neamurile pe cari le stăpânea. Ungurii mai ales, neastâmpărați din fire, se burzuluișeră urât de tot împotriva oblăduirii nemțești și stăpânirea văzând că nu-i șagă, ci răzvrătire războinică în toată puterea a povăuit pe Împăratul, de a chemat pe vecina Rusie în ajutor. Ș'apoi muscalii țarului au făcut ei ce au făcut și mi i-a potolit pe buntășnici, de nu se găsea copac în drum, în care să nu fi rămas de amintire câte un ștreang pe urma samavolnicilor spânzurați.

Decât cu trecerea sălbaticilor cazaci și pehotnici prin munții Bucovinei, pe unde li fusese drumul mai scurt și îndemănatec, au avut și oamenii noștri destul buciuc, de au rămas și până astăzi pomeneala pe urma popasurilor muscălești, mai ales la întoarcerea izbândașilor spre casă. Ba a rămas și câte o mărturie vie, precum veți vedea îndată din cele ce am să vă povestesc. Căci istoria s'a petrecut în târgul Storojinețului, unde am copilărit și măcar că pe vremea pacoștei cu trecerea muscalilor nu eram încă pe lume, dar o bucată din această istorie tot am apucat-o, încât nu mi-a venit greu să o întregesc în urmă din cele auzite.

Era, cum v'am spus, pe la sfârșitul anului cu revoluția și cele întâmplare începeau ca toate lucrurile de pe lumea asta, să fie uitate.

În târgulețul Storojinețului mai ales, unde toate mergeau după voia și placul stăpânului locului, boierului Nicolae Flondor, se simțea pace și liniște, ca și cum nici n'ar fi fost ceva. Adecă așa li se părea târgoveților, căci nu mult după burzuluișala ungurească, boierul și-a însurat pe unicul fecior lorgu cu cea mai frumoasă fată de neam din câte erau prin ținut și s'a făcut nuntă boierească de i-a mers veste până peste hotare. Pe duduia Eufrosina, fiică-sa, o măritase bătrânul ceva mai înainte, cu neuitatul vâstar de viță boierească, lorgu Hurmuzaki și acum se veselea pe urma acestor isprăvi de pace și bucurie cu toți oamenii locului, încât de năcazurile cu muscalii nici că mai pomenea cineva. Și boierul Nicolae Flondor, care dupăce dăduse curțile sale nouă de sub poala Crivei, în seama feciorului înzestrat, s'a tras iar în casele vechi de lângă școala târgului și se gândea la multe, numai de bătrânețe nu voia să știe. Că-mi începuse să umble în toamna aceea pe la vânat pe moșia întinsă de nu se mai sătura. Și cu asta l-a și apucat iarna, venită nu știu cum, timpuriu de tot și cu niște troiene de omăt și vântaraie geroase, de credeai curat că o lăsase muscalii poclon din partea lor. Și chiar rămăsese ceva pe urma lor pe la noi, cum aveți să vedeți îndată.

Intr'o zi îi spuse unul din vătaf boierului că s'au ivit porci sălbatici pe moșie și ar fi dat

de vre-o câteva ori năvală, mai ales pe la odaia cea de sub pădure. Și cum povestea omul, era vorba de o ceată cam de șapte-opt capete de mistreți, adică un ver cu scroafă și godaci hăt mărișori, ce veneau, cum mai spunea el, așa pe la zori de zi, de se aruncau peste șarampoiul odaiei, unde mirosise — se vede treaba — grămezile de bostani de sub girezi. Boierului i se aprinseră ochii la vestea asta și fără multă vroavă s'a și hotărât să meargă a doua zi cu noaptea în cap la pândă la mistreți. Și cum a zis a și făcut. Nu cântase cocoșii nici a doua oară, când sania da țară, înhamată cu doi cai iuți, în care ședea boierul cu vătaful, s'a și strecurat tăcută, fără pic de sunete de tâlânguțe sau zurgălăi, pe drumul cătră odaia de sub pădure.

Era un ger uscat și aspru de tremurau stелеle pe negrul cerului și tălpile săniei rădeau ca cu briciul coaja amorțită a omătului din făgașul drumului sătesc. Un capăt de lună grăbea să se ascundă după coama păduroasă a dealului Pătrăuțului, ca și cum se temea de geana roșeată ce se ițea sfioasă dinspre răsărit prevestind zorile ce s'apropiau. Apa Siretului, amorțit sub povara de ghiață și troiene culcate peste albia sa, par'că nici nu era în ființă și numai cât zăgazul mare de lângă moară cu propitorile ridicate și învălitate de sloiuri uriașe de ghiață lucite, se zăreau ca o cetate de vrajă, arătând pe unde curge râul. În dosul acestui zăgaz, începea îngrăditura odăii, lipită din partea aceea chiar de streșinișul șandramalelor celor câteva case de gospo-

rale precum și alte lucruri de interes obștesc. Despărțămintele noastre țin o adunare la an, în oare-care comună ce aparține despărțământului. Aci vin abia câțiva țărani din satul respectiv. Deși în unele despărțăminte cărturarii au început o adevărată apostolie, colindând aproape toate satele ce se țin de despărțământul lor, totuși asta e puțin. Să zicem că apostolia asta s'ar face în toate desp. totuș e prea puțin ca țăranul nostru să audă numai odată la an vorba și sfatul conducătorilor săi.

Reuniunile astea polone sunt unite într'o federală, care scoate și un organ de specialitate, pe care îl capătă fiecare membru gratuit, respective pentru taxa de membru, care face patru Mărci la an și se poate plăti în rate de câte 50 Pfg.

La satele, unde sunt mai mulți zileri (muncitori), aceștia încă sunt organizați tot într'un fel de reuniuni, ca și reuniunile agricole. De acestea încă au Polonii circa 200. Conducătorii aci sunt mai ales *preoții*. Și acestea țin o ședință la lună, își extind activitatea de cel mai multor numai peste 1—2 sate. Iși au și acestea federala lor în Posen, care deasemenea scoate un organ de specialitate, pe care îl capătă fiecare membru.

Mai au apoi Polonii, ce ar fi bine să avem și noi, vr'o 45 de reuniuni antialcoolice, înființate tot de preoți. Membrii acestor reuniuni plătesc la lună o taxă de 20 Pfg. Să țină și aci o ședință la lună cel puțin. Li-se vorbește oamenilor mai ales lucruri aparținătoare igienei. Pentru lățirea acestor reuniuni, *preoții poloni din Posen au pus la cale de vre-o 6 ani o reuniune antialcoolică preoțească*. Scopul acestei reuniuni e mai ales să facă propagandă în interesul acestei lupte contra beuturii.

Taxa de membru aci e 10 Mărci la an. Banii aceștia se întrebuințază pentru scoaterea unui ziar și pentru răspândirea broșurilor de propagandă. Membrii aci pot fi exclusiv preoți.

Cam acestea sunt organizațiile Polonilor, asupra căror promit să revin în spe-

cial. Țin să adaug aci, că întreaga organizație e munca preoțimei polone și în special a prelatului *Wawrzyniak*, despre care spun ceice l-au cunoscut, că a fost un om fenomenal și pe care națiunea polonă l-a pierdut astăiarnă spre durerea tuturor Polonilor.

Intre preoți și ceilalți cărturari e o armonie ideală, iar poporul astfel fiind organizat, ține la conducătorii săi, ca la Dumnezeu.

Așa luptând conducătorii Polonilor și astfel fiind încheiate șirurile gregarilor poloni, e lucru natural, că Polonii azi stau bine în toate privințele, și că nu se mai tem azi de toată umbra.

Să învățăm dela Poloni!

Adunarea dela Orăștie

În 12/25 Iunie a. c. s'a ținut pe piața cea mare a Orăștiei a treia mare adunare, aranjată în acest an din partea Comitetului central executiv al partidului național român din Ungaria și Transilvania. Scopul acestor adunări s'a fixat în primul nostru articol din numărul 128 al acestui ziar, ca pe de o parte să trezească întreg poporul românesc la conștiința primejdiei de moarte, ce-l amenință prin falsificarea din nou a dreptului electoral, care se plănuește din partea guvernului *Khuen-Hédervary*, de altă parte pentru încheierea rândurilor noastre și pentru restituirea solidarității naționale și a disciplinei de partid, atât de greu vătămată în timpul din urmă.

Constatăm cu adevărată bucurie, că și această adunare cu adevărat națională a avut un splendid succes. Bravii conducători naționali ai comitatului Hunedoarei și mai ales cei din Orăștie au dovedit și de astadată, că sunt în plină conștiință a datoriilor lor naționale și în perfectă bună înțelegere au știut să câștige încrederea fraților români din comitatul Hunedoarei și comitatele învecinate.

Adunarea dela Orăștie a dovedit din nou, că poporul românesc din Ungaria și Transilvania ține ca fierul la partidul național român și are deplină încredere în conducătorii autorizați ai acestui partid, în comitetul național. S'a constatat cu acest prilej și faptul, că în comitetul național există cea mai perfectă armonie și bună înțelegere. Ovațiuni puternice au răsunat la cuvintele d-lui dr. *Teodor Mihali*, când acesta a declarat, că de peste 25 de ani face parte din comitetul național, dar în cursul acestui lung interval de timp nici odată n'a existat o înțelegere mai perfectă între membrii comitetului național, ca tocmai acum. Trebuie să remarcăm în deosebi faptul acesta în fața calomniei ticăloase a trădătorului dela Orade despre pretinsa sciziune în sânul partidului și a comitetului național și trebuie să accentuăm faptul acesta și spre liniștirea aderenților sinceri ai partidului național și a binevoitorilor lui de pretutindeni. Să se știe deci, că în partidul ori în comitetul național nu există neînțelegeri, cu atât mai puțin certuri. Cărtirile unei grupări minuscule au fost reduse la absolută neînsemnătate prin voința poporului român, prin manifestarea încrederii față de acel comitet din partea aproape a tuturor intelectualilor români.

Măreța adunare dela Orăștie a produs neamului nostru această bucurie generală prin faptul, că tocmai la Orăștie s'a accentuat mai cu putere aderența la programul național român și deplină încredere în comitetul central al acelui partid, la Orăștie, unde în șoptiri răutăcioase se susținea, că s'ar afla Români de seamă, cari ar aproba tendințele de subminare a autorității comitetului, fără de care autoritate orice conducere politică devine iluzorie.

Trebuie să aducem tributul nostru de sinceră mulțumită tuturor fraților noștri din Orăștie, cari au înțeles perfect rostul disciplinei de partid și prin ținuta lor demnă au contribuit astfel la încheierea rândurilor noastre și la restituirea solidarității naționale, singura cetate tare a luptei noastre pentru existență ca neam românesc.

dărie cari înconjurau velnița boierească de pe atuncia. De acolo și până la poala pădurii moșiei nu era decât o zvrălitură de băț și ducea un drumuleț strâmt peste podețul pe jumătate îngropat de omete, spre malul de dincolo al apei ascunse. După răzămătoarele acestui podeț, având zăgazu la spate, s'au tupilat boierul cu vataful, însoțit încă de un om dela odaie și de berejnicul moșiei. Acesta săracul abia își târâia picioarele de beteag ce era, că se întorsese numai de vr'o câteva săptămâni, din cătania greu ispitită colo, prin țara ungurească. El dăduse de veste vatafului despre năvala porcilor sălbatici și mai spunea el, nu știu ce, despre o vedenie de om, ce s'ar fi tot ivind de o vreme prin pădure, decât n'avea berejnicul de unde să știe mai multe, fiind prăpădit de becisnic și hămisit pe urma boalei lui.

Boierul în nerăbdarea sa n'a prea dat ascultare multă la câte le îngâna pădurarul și cum chiar când începea să se crape de ziuă, a poruncit tăcere și s'au dosit cu toții și mai bine la locurile de pândă alese. La un al treilea cântat subțiat de cocoș, iată că a apucat a se prelungi pe dunga troianului dela stăvilare umbra unei dihăanii, ce venea tiptil, deafurișat, drept spre podeț, la adăpostul vânătorilor. Era un vulpoi de toată frumseța și boierului îi zvâcnea mâna sub meșinul înblănit, decât nu venise el pentru vânat așa fără de samă. Cu grijă a strâns dar pușca încărcată cu poște țapene sub braț și se uita cu gând la mișcările neprihănite ale șiretului vulpoi, care habar n'avea în ce primejdie se

găsia. Decât iată, că a pornit să străbată, nu se prea deosebea, de unde, un troscot ca de vreascuri zdrobite, apoi un foșnet surd și în urmă un grohot, care venea deslușit dinspre pădure. Vulpoiul asculta și el cu botul ridicat în văzduh zgomotul acesta și a tulit-o. Pe zarea omătului însă se arătară în clipa aceea chiar la marginea pădurii chipurile negre a unei cete de mistreți cu un ger uriaș în frunte. Capul mare și sburlit cu râțul gros lungit între doi colți strașnic ridicat în vânt, s'a oprit un minut pe loc și ceata dobitoacelor ce-l urma în șir, deasemenea. Sforăiau și grohăiau încet fără a-și pleca raturile și par'că nu știau să înainteze sau nu. Boierul tresărise de uimire, dar sta neclintit, că știa el bine, până unde îi ajungea ținta ochiului și bătaia puștei. Erau prea departe dobitoacele și aici nu era vorba să rănești, ci să ucizi gerul dintr'odată, căci altfel vai și amar de vânător.

În vreme ce se sbătea socoteala aceasta atât în capul boierului, cât și în al vatafului și berejnicului, ce-și aveau tragerea rânduită cum erau, adică să iasă și lucrurile după focul de pușcă al stăpânului, iată un alt zgomot dinspre pădure. Erau ca niște pași de om ce se tot scufundă prin zăpada înghețată. Mistrețul înaintaș a făcut atunci o mișcare înainte, cam încă de vr'o zece pași, dar cu fereală și întorcându-și capul spre pădure, de unde pornise zgomotul. Boierul în apringerea sa nu băgase însă de samă nimica și avea acum pușca la ochi. Încă cinci pași și dobitocul îi venea ca și lipit de buza puștei. Când iată, că în clipeala aceea a răsunat o descărcă-

tură de pușcă asurzitoare și codacul mistreț din coada cetei făcând numai cât un salt în văzduh s'a și prăbușit în sângele său. Ceilalți porci au luat-o, cum bine se înțelege la fugă, în goană năprasnică, dealungul apei, spre partea de jos a pădurii. De după umbra unui arbore mai înaintat s'a văzut însă un om cu barbă lungă, cum venea asupra vântului doborât și punând pușca sa lungă jos, a și apucat fără multă zăbavă să despoie cu un cuțit mare dela brâu mistrețu.

N'a avut însă hoțul vreme să-și isprăvească trebușoara, că s'a și pomenit prins pe după spate de vataf și de argatul dela odaie și trântit la pământ cu mâinile legate se uita cu ochii holbați în fața boierului și ai oamenilor săi încruntați. Și acum să vă țineți bine, dacă vojiți să aflați ce era cu omul acela străin, care-i stricase moșierului așa, nitam nisam întreaga vânătoare, că-i mult de spus. Eu însă am să mai scurtez din poveste, vorba ceea, că de aicia mult mai este.

Adus la curte, omul a mărturisit în graiu muscălesc, abia înțeles de slujitorii moșiei că a fugit dela oștenii rusești ce trecuseră la întoarcere în țara lor, din pricina bățăilor și traului rău și s'a ascuns în pădurea Budinețului. Aicia a hălăduit de atuncia, dormind prin varicele părăsite ale pădurenților, trăind din furături și vânat doborât cu pușca sa ostășească, pentru care avuse grijă să-și pună la o parte cartușe de ajuns. Și a căzut după această mărturisire la picioarele boierului, rugând cu lacrimi să nu-l dea pe mâna celor dela cântălarie, că au să-l

Publicul.

Adunarea a fost convocată pentru orele 2 d. a. și s'a ținut pe piața cea mare din mijlocul orașului. Încă cu trenurile de Sâmbătă seara au sosit mulți domni și doamne din aproape și de departe, așa că tot mai mult adunările acestea devin nu numai meetinguri importante de popor, ci și adunări de mare însemnătate a intelectualilor români. Dintre membrii comitetului au luat parte la adunare: d-nii dr. *Teodor Mihali*, dr. *Iuliu Maniu*, dr. *Aurel Vlad*, dr. *Ioan Suci*, dr. *Justin Marșieu*, dr. *Romul Veliciu* și *Vasilie Goldiș*. Afară de acestia s'au prezentat foarte mulți frunțași ai vieții noastre românești din toate părțile: *Hațeg*, *Lugoș*, *Brad*, *Deva* ș. a.

Am remarcat și de data aceasta prezența unei frumoase cununi de dame, cari chiar din mari depărtări au însoțit la adunare pe soții lor, ca și prin aceasta să însuflețească pe conducătorii naționali în lupta grea, pe care o poartă. Am însămnat numele următoarele doamne: dr. *Teodor Mihali* (Dej), dr. *Elena Hossu-Longin* (Deva), *Aurelia Margita* (Geogiu), *Agnes Măcelariu* (Mercuria), *Elvira Schiau*, văd. *Vasilie Mărgineanu* (Oravița), *Veturia dr. Dubleşu*, *Amalia dr. Ioan Papp* (Brad), dr. *Victor Bontescu* (Hațeg), d-na *I. Maniu* (Lugoj) dr. *Vălean*, *Lugoș*.

Au fost însă mai multe, ale căror nume nu l-am putut afla.

Din popor au venit cel puțin 3000 de oameni. Și vestim cu deosebită bucurie faptul, că nu numai din toate comunele comitatului Hunedoarei au fost iubiții noștri țărani de față, ci au venit mulți și din comitatele învecinate. Am observat mulți țărani din cercul electoral al Radnei, dar, cea mai bună impresiune a produs faptul, că s'au prezentat la adunarea din Orăștie mulți frați țărani din Banat în frunte cu vrednicul român *Ion Vasii* din Satu-Mic, care a și rostit o cuvântare de toți admirată.

Adunarea.

Piața Orăștiei era plină de lume, când ceva după orele 2 s'a prezentat în adunare frunțașii partidului național sub conducerea d-lui dr. *Teodor Mihali*, deputat și vicepreședintele comitetului național. Sosirea conducătorilor a fost primită cu ovațiuni însuflețite.

D. dr. *Aurel Vlad* urcă tribuna și descoperă scopul adunării, mulțumind tuturor celor prezenți, pentru că au dat ascultare chemării convocătorilor.

Propune, ca adunarea să se constituie ceace se și face imediat aclamându-se *președinte* al adunării d. dr. *Aurel Vlad*, iar notar: d. dr. *Enea Papiu*.

Au vorbit apoi pe rând d-nii: dr. *Teodor Mihali*, dr. *Ioan Suci*, *Ioan Vasii* (*Țăran bănățan din Satu-Mic*), *Vasilie Goldiș*, dr. *Victor Bontescu* și la urmă dr. *Iuliu Maniu*.

trimită de bună seamă peste graniță și atunci îl așteaptă moartea cu cnutul. Și boierul, cum era de felul său suflet bun și milos, l-a iertat și l-a băgat pe Ivan, — că așa-l chema pe muscal, — între hargății săi pe cuvânt ca să-l slujească la curte pe hrană și schimburi și câte o pacică mare cu marcotcă de lulea pe săptămână. Iar vâtaful, luându-l pe muscal în seamă și gândindu-se că nu prea se înțelege cu celelalte slugi, i-a dat un cal și o taradaică veche și l-a rânduit să fie căruțaș de toată trebuința la curte și moșie.

Și acum nu știu cum să înșir isprăvile acestui străin între oamenii noștri, că l-am apucat — ce-i drept — abia târziu de tot, după ce mă făcusem prieten cu nepoțelul boierului. Copilă-rind câțiva ani împreună, petreceam la curtea din deal ca și acasă și vedeam între alte chipuri rămase în amintirea mea și pe Ivan Muscalul cu calul său. Căci după moartea boierului bătrân Ivan a fost trecut, precum bine se înțelege, — cu tot hargălăcul curții din târg, la curtea mare de sub pădurea Crivei și a dăinuit cu slujba sa până și după ce a fost dărîmată și curtea din deal, care a făcut apoi loc caselor boierești ce se văd încă și în ziua de astăzi la Stogîneț.

Atât numai că slujba lui Ivan se tot îngreua și din om cam slobod ce fusese la început, începuse să-l cam robească toți, de ajunsese dela o vreme morăcănos de își răcorea inima pe muscăleasca lui limbă, din fericire nu

Discursurile rostite le vom reda în numărul de azi și în cel de mâine după notițele, pe cari d. *Ioan Moța*, preot în Orăștie și redactorul foaiei populare „*Libertatea*“, a binevoit a ni-le pune la dispoziție.

Aci observăm numai, că discursurile au ținut până la orele 5 d. a. și cu toate că era o căldură tropicală și umbră nimic, totuși mulțimea adunată, 3—4000 de oameni, le-a ascultat pe toate cu cea mai mare băgare de samă și oratorii adeseori au fost întrerupți de furtunoasele ovațiuni, ce li-s'a făcut. Poporul era foarte însuflețit și se vedea din ochii tuturor îndărijirea pentru nedreptățile suferite și hotărârea fermă de a se angaja cu bărbăție în lupta mare pentru revendicarea aspirațiilor noastre naționale.

Moțiunea.

După terminarea discursului d. dr. *Iuliu Maniu*, care a fost obiectul celor mai călduroase manifestațiuni de iubire și devotament din partea tuturor, la propunerea d-lui dr. *Enea Papiu*, adunarea cu mare însuflețire a primit moțiunea, pe care o publicăm mai la vale.

Incheierea.

După primirea moțiunii, d. dr. *Aurel Vlad* mulțumind din nou celor prezenți pentru dragostea și însuflețirea lor națională, eu care au luat parte la această măreață adunare, mulțumind îndeosebi oratorilor, cari au grăbit aici chiar din mari depărtări întru luminarea și înaintarea poporului, — închide adunarea cam la orele 5^{1/4}. Mulțimea s'a împrăștiat în toate părțile. Țăranii au plecat pe la casele lor.

Seara societatea din Orăștie și oaspeții adunării s'au întrunit la o masă comună în hotelul central, unde și-au petrecut veseli și fericiți de succesul splendid al aceste manifestațiuni românești.

Erau acolo și țăranii din Bănat, la cari toți priveau cu drag și însuflețire. Partea mai mare a oaspeților, între cari d-l și d-na adv. *Teodor Mihali* au plecat spre casă cu trenurile de seara. Mulți au rămas însă până în cealaltă zi dimineața.

Moțiunea

Aderenții partidului național român din comitatul Hunedoara și comitatele învecinate, întruniți la Orăștie în adunarea poporală la 12/25 Iunie 1911:

constată, că sistemul de guvernământ inaugurat în Ungaria, la 1867, susține și astăzi acea politică de distrugere, care bazându-se pe

prea înțeleasă de tovarășii și stăpânii săi. Că de unde la început îl pune vâtaful numai cât să care spălătoresele dela curte cu albiturile la apa Siretului, sau să ducă merinde și alte lucruri, la odaia de sub pădure și înapoi, de când cu slujba la curtea din deal, numai știa bietul cum să împace pe logofătul cel nou al moșiei. Că îl pornea cu tot felul de lucruri, până pe la Cernăuți și mai știu eu pe unde. Și bătea bietul Ivan drumul cu zilele, uneori nemăncat, — că simbrie i-se rândui-se de o vreme și lui, numai cât cam puțină și marcotca din lulea se scumpise rău de tot. Și cine știe cum era s'o scoată la capăt Ivan cu năcazurile, dacă nu venea ceva la mijloc, care l-a mângâiat pentru un timp.

(Sfârșitul în n-rul viitor.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN
medic univ. specialist în arta dentistică,
ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.
Palatul Fischer Eliz. Poarta II.
Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

exclusivismul de rasă și de clasă, încătușează forțele adevărate ale acestei țări și în special face imposibilă validitatea politică, dezvoltarea economică și culturală a poporului; constată cu durere, că ocârmuirea țării desconsideră nu numai drepturile inalienabile ale poporului român, ci nesocotește chiar și cele mai elementare îndreptățiri ale limbei și obiceiurile poporului român;

protestează cu toată hotărârea împotriva acestor stări de lucruri și pretind respectarea intereselor de existență națională ale poporului român din Ungaria, pretind ocrotirea intereselor economice ale țărânilor române și reclamă să i-se recunoască poporului român cuvânt în ocârmuirea țării, în proporțiunea jertfelor de sânge și de avere, pe cari le duce pentru susținerea țării și mărirea Monarhiei;

cer introducerea fără amânare a sufragiului universal, egal, direct, secret, fără restricții și cu votarea în comune, precum și o arondare dreaptă a cercurilor electorale, ținându-se seamă de relațiile de naționalitate ale populației țării, ca fiecărui popor din țară să-i fie dată posibilitatea a trimite în dietă deputați în raport cu numărul său;

protestează împotriva tendinței de a amâna și a lua dela ordinea zilei această reformă, fără de care este cu neputință înstăpânirea unui regim democratic, singurul, care răspunde astăzi exigențelor unei dezvoltări firești și sănătoase a țării în plină consonanță cu interesele de viață ale popoarelor, cari împreună constituie țara;

reclamă deplina garantare a libertăților publice, asigurarea eficace a liberului exercițiu al drepturilor cetățenești și eliminarea radicală a tuturor acelor practice neconstituționale și nelegale, cari înstăpânindu-se în cursul vremii în Ungaria, au otrăvit toate fântânile vieții publice;

iar privitor la proiectele militare își exprimă credința, ca parlamentul actual în urma structurii sale nu poate fi chemat să pună această nouă sarcină asupra poporului, care este eschis din legislația țării și chiar în interesul armatei și al Monarhiei protestează în contra năzuinței de a introduce și în armată tendințele de maghiarizare în contul limbei și ființei naționale a celorlalte popoare, cari toate împreună susțin și apără această Monarhie;

în fine își exprimă aderența la programul partidului național român și își depune deplina încredere în comitetul central al partidului național român.

Telegramele de aderență

La adresa d-lui dr. *Aurel Vlad* au sosit mai multe telegrame, prin cari se trimitea aderență și îmbărbătare adunării.

Telegramele sunt următoarele:

Illyésfalva. — Salut frații întruniți în numele egalității, frățietății, libertății. D-zeu binecuvinte lucrările voastre.

Pop de Băsești.

Lugoj. — Salutăm manifestarea solidarității naționale a încrederii în comitet și a susținerii necondiționate a disciplinei de partid

Pentru Românii lugojeni, dr. Gheorghe Dobrin.

*

Brașov. — Salutăm adunarea. — Trăiască fruntașii poporului

„Gazeta Transilvaniei.”

Buteni. — Salutăm adunarea cu însuflețire, vivat partidul și ostașii lui credincioși

dr. Grozda, dr. Papp, dr. Albu Cosma, Kacinka.

*

Conop. — Fiind bolnav nu pot participa la frumoasa voastră adunare, salut poporul întrunit încheșându-vă rândurile pentru zilele istorice ce ne așteaptă. Fără luptă nu este izbândă

deputatul Pop.

*

Hațeg. — Fiind morbos nu pot veni, vă doresc succes mare

dr. Suciu.

*

Recița. — Salutăm mărețea adunare asociindu-ne cu toată inima hotărârilor ei

Românii din Recițamontană.

*

Pecica. — Salutăm adunarea și aderăm la hotărârile ce ve-ți lua pentru câștigarea și asigurarea drepturilor poporului nostru și a naționalităților conlocuitoare, dar vă rugăm să interveniți pentru sistarea certurilor ziaristice, cari numai folos nu aduc numelui românesc

Avram Puta, Ivan Aconi, Ștefan Roja, Efrem Moldavan, Arcadie Ponta, Margitai Simion, Palincas Aron, Filimon Axentie, Novac, Emanuel Puta, Timar Vasile, dr. Lazar Ghebeles.

*

Pecica. Salutăm cu însuflețire lupta pentru drepturile naționale dorind izbânda partidului național

Românii din Pecica.

Discursurile

Dr. Vlad: Vă mulțumesc fraților, pentru că ați răspuns la chemarea, ce vi-am făcut să veniți la această adunare de popor, căci prin aceasta arătați, că țineți la partidul în a cărui nume v'am chemat, și ați venit chiar acum, când mai mult avem lipsă să ne arătăm solidari și prețuitori ai disciplinei de partid! Iar când vorbesc de disciplina de partid, eu nu înțeleg, că ai să te supui orbiș, căci libertatea de judecare a fiecărui membru al partidului să respecte, — accentuez numai că de disciplină este neapărată lipsă, cu atât mai mult, cu cât e lupta mai mare și mai grea, și că fără disciplină lupta nu se poate purta. Pentru aceea vă salut cu drag, ca pe unii ce prin atât de frumoasă participare, dați proba de disciplină.

Două lucruri mari frământă azi lumea la noi: votul universal și chestiile militare. Fiind vorba de modificarea legii militare, ar trebui să ne bucurăm, că ea ne aduce aceea ce partidul nostru de mult tot cere: reducerea serviciului militar la 2 ani, așadar o ușurare pentru feciorii noștri, dar nu ne putem bucura pentru cuvântul, că în același timp, când legea din vorbă ne aduce această ușurare pentru timpul de slujbă al feciorilor, ne aduce și sarcini nouă foarte grele materiale, și pe lângă asta aduce și o jignire a dreptului limbilor nemaghiare, care nu se vor mai respecta pe viitor nici în armată, cum s'ar conveni și măcar cum să respectau până azi!

Intre reformele acestea militare și reforma legii de vot, este la noi o legătură strânsă. Lupta în jurul reformelor militare s'a început de partidele maghiare pe vremea lui Széll, când

conducerea armatei a cerut urcarea contingentului militar. Atunci partidele maghiare au zis: nu dăm nimic decât să ne faci concesii de limbă în armată! Viena s'a împotrivit și a zis: Vreau să știu părerea grosului popoarelor din țară, de zic și ele tot așa ori nu. Iar ca să o pot ști asta, dați țării votul universal și lăsați ca dieta ce s'a alege pe temeiul legii de vot universal, să-și spună cuvântul în chestia aceasta! Conducătorii politice maghiare dela noi văd însă în darea votului universal o primejdie pentru viitoarea lor poziție, și au răspuns Vienei prin graiul coaliției: Bine, noi ne legăm să facem noua lege de vot, — căci, își ziceau, vom purta noi grija, ca ea să fie totuși cât mai mult posibil pe placul nostru! Și s'au pus să speculeze cum s'o facă așa, că și de schimbă legea de azi, să nu schimbe de fapt nimic în stările de azi! Și nu le ieșeau socotelile bine, căci nici după 4 ani de zile dela făgăduirea ei, cât au stat la guvern, n'au ajuns a pregăti legea din vorbă!

Noul guvern al lui Héderváry a luat și el în program acest punct, căci i-s'a cerut de Viena. Și poate și dorea să dea el votul universal țării, dar s'a alipit de-odată de el cel mai vajnic dușman al votului universal, contele Tisza, cu care apoi și guvernul de acum e pe cale a face o cârnitură în drumul spre votul universal. Anume Héderváry înțeles cu Tisza zic acum: Haid să dăm Vienei ce demult ne cerea și pentru ce s'a pornit încordarea și harța: sporirea armatei și nouile sarcini pentru ea, ca în schimb să câștigăm mână liberă să facem legea de vot universal așa, că numai vot universal să nu fie în ea! Li împlinim cererea veche, numai să ne lase la putere și fără a da noi poporului aceea ce i-s'ar cădea!

Una însă s'o știe puternicii zilei: O țară nu să poate cârmui pe vecie contra voinței mulțime! Că poporul a ajuns la cunoștința drepturilor ce i-se cuvin și știe, că și el însămnă ceva în țară și fără de el țara nu poate fi cârmuită bine și spre bine!

De aceea v'am chemat fraților, la această adunare, ca să arătați că și poporul nostru e știutor de aceste drepturi ale sale și de însemnătatea sa, și în fața nouilor alcătuirii să vă arătați dorința voastră, care nu poate fi alta, decât că, noi nu voim ca țara să fie cârmuită și acum tot ca înainte de 48 după voia nemeșilor numai, ci că poporul cere să se țină samă de el și de voința lui, câtă vreme el cu jertfele lui susține această țară!

Salut în numele poporului din cercul Orăștiei pe d-nii dr. Mihali, dr. Maniu, Goldiș și ceilalți fruntași ai neamului cari au alergat din depărtări la această adunare a Românilor orăștieni și-l asigură de alipirea poporului nostru de aici, care să știe supune intereselor superioare de partid, și-i urmează cu inimă bărbată.

Declară adunarea de deschisă și cere să se constituie biourul ei. E aclamat de președinte al eid. dr. Vlad, care apoi numește notar-secretar pe d. dr. Enea Papiu. Președintele dă cuvânt d-lui

Dr. T. Mihali, deputat, președintele clubului dietal naționalist, — care spune următoarele:

A trecut, fraților, un an de când am fost iară aici la d-voastre când în mijlocul unei adunări atât de însuflețite am candidat pe d. dr. Vlad de deputat al acestui cerc. Câtă nădejde, câtă încredere aveam, cum eram de siguri de biruință. Dar furia și corupția guvernului și transfugii cari îl încurajiau a se folosi de orice mijloace pentru a ne răpune, și nici de ceva pertractări cu noi să nu stee, ne aduseră o dureasă înfrângere! Din 30 candidați, abia am mai răzbătut în dietă 5 inși! Da deși numai 5, noi reprezentăm acolo tot poporul nostru românesc și v'am reprezentat bine pe cât numai am putut! Noi am ridicat în lăuntrul dietei cuvânt pentru poporul românesc, iar d-voastră aici afară ați dat dovadă că acest popor există și e la spatele

noastre și luptă alături cu noi și împreună cu noi pentru drepturile la viață liberă! Și nădejdi bune legăm de lupta aceasta, că ea la întruparea dorințelor noastre are să ducă! Dar pentru a fi mai siguri de a ajunge mai curând și bine la această izbândă, de neapărată lipsă e, ca să ținem cu toții laolaltă, și în vailu acestei lupte grele, numai binele de obște să-l avem cu toții înaintea ochilor și nimenea să nu speculeze la bine și foloase personaje, spre scăderea binelui de obște!

Când așa vom face, să va încredința și guvernul țării, că el nu are trecere la poporul român, ci de voește a ajunge la ceva, cu acest popor trebuie să stea de vorbă cu conducerea lui! Iar conducătorii poporului i-au zis-o totdeauna și i-o vor zice și în viitor guvernului: „Mie ca singuratic nu-mi trebuie nimic dela tine! Dă tu poporului întreg ce i se cuvine! Și el va trebui să dea și transfugii lor nu vor mai număra uimic nici în ochii guvernului, cum nu numără în ai poporului pe care vor să-l trădeze; ci vor ajunge a fi aceea ce zice Românul: de minune la lume!

Când noi vorbim azi în Dietă, guvernul zice: „Doar poporul vostru nu ține cu voi!” Ne-am zis: haid să mergem din nou în mijlocul poporului să vedem așa e cum noi știm, că e tot cu noi poporul, ori așa cum spune el, guvernul?

Când vedem această dragoste cu care ne încunjură poporul și aici ca și la Lugoj și pe aiurea, îndoită putere crește în inimile noastre și zic fraților mei conluptători: Înainte! Înainte bunii ostași, căci poporul e tot cum îl știam: bun și bărbat și cu noi! Înainte! Și prindem putere nouă de luptă! Și când de pe masa asta simplă și săracă de brad, voiu alerga cu acceleratul spre strălucita casă a dietei din Pesta, cea toată aur și marmoră, și pompă, voiu zice celor din acea casă: Am fost în mijlocul poporului, și viu de acolo cu inima plină de convingerea tare, că pe voi vă ține în aceste jilțuri aurite numai puterea, dar pe noi dragostea poporului!

De 25 ani sunt membru al partidului național român și de 25 ani tot cerem votul universal pentru popor. Și credem că azi a ajuns de-l cere și poporul maghiar alături cu noi, — căci iacă în alte țări s'a dat de mult.

Și când vedem că în Austria s'a dat deja și vedem ce efect minunat are acest vot pentru libera manifestare a voinței poporului, atunci zicem: Civilizația e la hotarele noastre! Nu mult va mai putea fi oprită să calce și peste hotarele noastre! Și ea va trece și la noi în țară, aducând aceleași stări mai bune, cu atât mai repede, cu cât mai bărbați și mai vrednici vom fi noi!

Iar vrednicia ni-o arătăm prin ținerea laolaltă cu frație. Azi însă se vorbește mult, că în partidul nostru ar fi o „criză”. Nu e adevărat. Unanimitate de păreri n'a fost ea nici odată, totdeauna sunt și păreri deosebite, e firesc. Dar cei cu păreri deosebite, trebuie să și-le supună majorității, dacă vor ca trebile neamului să meargă bine.

Nu zic eu că comitetul partidului ar fi infailibil, dar aceea ce el a hotărât trebuie respectat și critica hotărârilor lui e la loc a se face în conferințele partidului, cărora e răspunzător comitetul. Când așa vom urma cu toții, mergând ca o armată bine rânduită și disciplinată, atunci și toate țințele pentru cari luptă partidul nostru spre fericirea întregului neam, ajuta-ne-va D-zeu să le ajungem!

x **A apărut:** Elemi népiskola értesítő könyvecské — Aviz școlar pentru școlile populare primare.

Se află de vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar 30 fil, + 10 fil, porto.

PILCZ IRMA

atelier de corsete

ARAD, Str. Deák-Ferencz 2.

≡ **Asortiment de corsete de specialitate** ≡

(calitatea cea mai bună)

executate după măsură, **bandaje și apaate de răzimat** (drept țiiitoare).

Se primesc reparații și curățiri.

□ □ Cei din provincie să ceară inviațiuni referitor la măsură. □ □

O nouă și mare instituție românească

(Fundațiunea dr. Ioan Mihiu)

Directorul nostru, în calitate de membru în epitropia fundațiunii d-lui dr. Ioan Mihiu pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria, a primit azi dela vice-comitele comitatului Hunedoara înștiințarea oficială, că Ministrul reg. ung. de interne cu ordinațiunea sa Nr. 47386/1911 IX. a aprobat literile fundamentale ale fundațiunii d-lui dr. Ioan Mihiu, proprietar de pământ în Vinerea, pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.

Cu nespuse bucurie înregistrăm vestea aceasta și ne grăbim a aduce d-lui dr. Ioan Mihiu felicitările și adâncă noastră mulțumită pentru darul de o colosală însemnătate, pe care l-a făcut presei române din patrie prin grandioasa sa fundațiune.

S'a realizat una dintre cele mai de căpetenie condițiuni ale progresării și înfloririi ziaristice noastre prin fundațiunea d-lui dr. Ioan Mihiu, căci în chipul acesta se poate asigura existența ziaristilor români din patrie și pentru cazurile de boală și pentru bătrânețe și astfel se deschide posibilitatea, ca să se angajeze la munca ziaristică, atât de grea, dar de atât de mare însemnătate în viața unui popor, bărbați cu adevărată vocațiune și înzestrați cu pregătirile și calitățile de lipsă pentru această chemare.

Acestea litere fundamentale au fost compuse de directorul nostru d. Vasilie Goldiș în conformitate cu înviațiunile primite dela d. dr. Ioan Mihiu, încă în toamna anului trecut.

Fundațiunea se administrează printr'o epitropie proprie. Membrii primei epitropii au fost numiți de marele mecenat fondator și sunt d-nii: *Vasilie Goldiș, dr. Valeriu Braniste, dr. Ioan Lupaș, Ioan Agârbiceanu și Octavian Goga.*

Capitalul fundațional este de 25,000 coroane. Fundațiunea își va începe împlinirea misiunii sale îndatăce capitalul va ajunge la suma de 50,000 cor., când apoi oferirea ajutoarelor se va efectua în baza unui regulament special, pe care îl va întocmi epitropia fundațională.

Atârnă acum dela marele public românesc, ca prin dăruirile sale grabnice să facă posibil, ca acum cât mai curând capitalul fundațional să ajungă la suma de 50 mii cor.

Directorul nostru d. *Vasilie Goldiș* în nespuse bucurie pentru înființarea acestui nou așezământ a depus din partea sa în favorul fundațiunii suma de 50 cor. Tot cu această sumă a contribuit în ziua de astăzi și ziarul nostru pentru mărețul scop al fundațiunii dr. Ioan Mihiu, iară publicului românesc de pretutindeni îi adresăm ferbinte rugare să grăbească cu ajutorul său întru augmentarea fundațiunii cu

o chemare atât de înaltă și atât de folositoare.

Publicăm aci literile fundamentale de sub întrebare :

Literile fundamentale ale fundațiunii lui dr. Ioan Mihiu, proprietar de pământ în Vinerea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.

§ 1. Dăruiesc 25.000 (douăzeci și cinci de mii) coroane la fondul, ce se va înființa pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.

§ 2. Numele fundațiunii va fi: „Fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria“.

§ 3. Scopul fundațiunii este: a) ajutorarea materială a acelor ziaristi români din Ungaria, cari după o activitate ziaristică, cinstită și cu rezultat, de cel puțin 10 ani, fără greșala lor proprie prin morb ori bătrânețe au devenit incapabili de a munci și câștiga; b) ajutorarea văduvelor fără avere și a orfanilor de ziaristi; c) ajutorarea materială a acelor ziaristi români din Ungaria, cari în scop de a studia fac călătorii în străinătate.

§ 4. Avera fundațiunii de prezent constă din cele 25.000 (douăzeci și cinci mii) de coroane bani gata, dăruiti de mine, care sună se află depusă spre fructificare la institutul de credit și economii „Ardeleana“ din Orăștie.

§ 5. Alimentarea fundațiunii se face în modul următor: a) prin capitalizarea unei a patra parte a dobânsei anuale a fondului; b) prin contribuiri benevole în acest scop; c) prin venitele conferențelor, festivalurilor și petrecerilor aranjate în favoarea fondului; d) prin eventuale cotizații ale ziaristilor și ale proprietarilor de ziare.

§ 6. Administrarea fondului se va face prin o epitropie compusă din 5 membri.

Fondatorul în prima epitropie denuște de membri pe Vasilie Goldiș, secretar al Consistorului gr.-or. român din Arad, dr. Valeriu Braniste, ziarist locuitor în Lugoj, dr. Ioan Lupaș, protopop gr.-or. român în Săliște, Octavian Goga scriitor, locuitor în Sibiu și pe Ioan Agârbiceanu, scriitor preot gr.-cat. român în Orlat.

§ 7. Locurile de membri, devenite vacante prin moarte ori abdicere le îndeplinește însași epitropia prin membri noi.

§ 8. La caz de lipsă epitropia se poate întregi încă cu 2 membri, pe cari îi vor designa pe timp anume determinat ziaristi activi.

§ 9. Epitropia fundațiunii este îndreptățită, dacă va afla de bine, să predeie administrarea fundațiunii ori asociațiunii ziaristilor români din patrie, dacă o astfel de asociațiune s'ar institui legalcește, ori însă unei alte asociațiuni culturale române din patrie legal instituită, dar numai cu acea condițiune, ca averea fundațională să fie deplin asigurată și scopul ei să rămână neatins.

§ 10. Ingrijirea valorilor fondului, precum și purtare contabilității sale se va face în mod gratuit prin institutul de credit și economii „Ardeleana“ din Orăștie.

§ 11. Ajutoare din fond se vor împărți numai atunci, când capitalul fundațiunii va fi ajuns la suma de 50.000 (cincizeci mii) de coroane.

§ 12. Atât în cauze procesuale, cât și afară de proces, fundațiunea va fi reprezentată prin epitropia sa administrativă.

§ 13. Membrii epitropiei pe aceste litere fundamentale cu iscălitura lor rocnosc primirea averii fundamentale și se declară gata de a administra fundațiunea pe lângă responsabilitate materială.

§ 14. Când averea fundațiunii va ajunge la suma de 50.000 (cincizeci mii) de coroane, epitropia va stabili procedura la ajutorare prin regulament special.

§ 15. Aceste litere fundamentale se compun în 4 exemplare originale, dintre cari unul (1) se păstrează în arhivul ministerului reg. ung. de interne, unul (1) la fondator, unul (1) la epitropia

fundațiunii și unul (1) la institutul de credit și economii „Ardeleana“ din Orăștie.

*

Felicităm încă odată cu dragoste și devotament pe marele fondator dr. Ioan Mihiu. Să ne trăiască încă mulți ani fericiți!

O telegramă dela d. Nic. Iorga

Am primit dela d. Nic. Iorga din Vălenii-de-Munte următoarea telegramă:

Dacă pot avea vre-o putere, Vă rog și eu a face din adunarea dela Orăștie reînchegarea tuturor puterilor românești.

Mulțumim d-lui N. Iorga din tot sufletul pentru acest nobil și românesc îndemn. Dorul tuturor Românilor de bine este acesta, căci tocmai acum stăm în pragul luptei decisive pentru chestiunea cea mare a reformei electorale. Nu este Român de omenie, care să nu dorească închegarea rândurilor și reîntrarea tuturor în cadrele disciplinei partidului național român, fără de care disciplină conducerea luptei este absolut imposibilă. Comitetul național prin concluzul său din 6 Martie n. a. c., reprodus și în numărul nostru de ieri, a oferit posibilitatea reînchegării tuturor puterilor românești și am fi cei mai fericiți, dacă cei, pe cari îi privește, ascultând și sfatul unui astfel de bărbat, cum este d. Nic. Iorga, însărsit ar înțelege chemarea vremii și supunându-se acelei concluz ar face posibilă împlinirea ferbintei dorinți a tuturor Românilor, reînchegarea tuturor puterilor românești. Noi din partea noastră pentru acest sfânt scop suntem gata la orice jertfă.

La adresa „Tribunei“. D. dr. V. Branisce publică în „Drapelul“ următoarea declarație: Ca din senin mă pomenesc că „Tribuna“ subliniază modesta mea persoană, într'o lumină în care n'am fost până acum obicinuit în coloanele ei: prezentându-mă de o parte ca o excepție laudabilă față de ceilalți vorbitori dela adunarea din Lugoj, iar de altă parte atribuindu-mi declarațiuni, menite a mă aduce în contradicere cu colegii mei din comitet.

Fiind vederile mele în chestia „Tribunei“ cu mult prea cunoscute decât să aflu de trebuință a mă rectifica în fața publicității și fiind și tendența „Tribunei“ cu mult prea străvezie, decât să mai aibe trebuință de a fi analizată, țin numai să declar pentru ceice eventual bănuiesc că s'ar fi ivit vre-o neînțelegere între mine și membrii de comitet, că sunt pe deplin solidar cu colegii mei din comitet și că toate concluzele ce s'au luat, s'au luat cu conlucrarea mea activă și prin urmare născocirile „Tribunei“ sunt lipsite de orice temei. Chef de polemică cu „Tribuna“ n'am însă. Cel puțin deocamdată nu.

Dr. V. Branisce.

*

Mulțumită moștenitorului de tron. „Moștenitorul oficial“ de ieri publică la loc de frunte următoarea scrisoare a M. Sale împăratului adresată A. S. I. moștenitorului de tron Ferdinand cu prilejul serbării dela Triest:

Iubite nepoate domnule arhiduce Francisc Ferdinand!

Apresiasi corectă a trebuințelor marinei Mele și interesul viu pentru prosperarea ei, ce manifestezi de mult și față de acest ram al arma-

INCZÉDY ÁKOS

stoler, atelier pentru aranjarea odăilor

Arad, strada gróf Károlyi Gyula Nr.-ul 10 (casa proprie).

Aranjază și servește cu planuri de aranjament pentru odăi și prăvălii. Totfelul de planuri se execută gratuit. Se află stabil înmagazinate cele mai escelente mobile.

tei Mele, încă la 1902 m-au îndemnat, *ca să te numesc admiral.*

Azi, în ziua, când un nou vas puternic se lansează pe valuri, aflu de lipsă, ca pentru activitatea rodnică dezvoltată pe terenul mării să-ți exprim mulțăminta Mea cea mai deplină.

Bucuria cea mai vie a ostașilor Mei însoțesc noul vas în noul lui element.

Re-amintindu-mi deviza, pe care vasul o poartă ca nume, d-voastre toți cu credință sinceră sunteți chemați ca să apărați bărbătește bunăstarea patriei și cinstea steagului. Dela admiralul șef probat până la cel mai tânăr marinar toți cu cea mai profundă mulțumită recunosc purtarea de grijă, pe care Alteța Voastră o vedeți marinei Mele.

Lainc, la 24 Iunie, 1911.

Francisc Iosif, m. p.

*

Justh la Oradea-mare. Partidul lui Justh, Liga pentru votul universal și partidul socialdemocrat au aranjat Duminecă o imponentă adunare populară la Oradea.

În decursul adunării s'au vorbit multe și s'au vorbit frumos lucruri de mii de ori repetite, cari însă totuși nu se pot îndeajuns accentua să le audă cei cari sunt în primul rând vizați. S'a desbătut chestiunea sufragiului universal și s'a protestat energic împotriva proiectelor militare, participând și aderenți guvernamentali ai sufragiului universal. Dar nu aceasta e nota extraordinară a adunării dela Oradea-mare. Caracteristica acestei adunări este atitudinea hotărâtă a participanților față de acțiunea de emancipare a femeilor.

La sfârșitul adunării s'a dat un incident semnificativ. *Vilhelmina Glücklich* (!) una dintre neînfriccatele sufragete de-ale noastre a urcat tribuna fluturând un drapel alb-auriu. „Acest drapel e trimis, zice d-sa, de congresul femeilor din Stockholm“.

Drapelul alb-auriu a avut efect delirant asupra mulțimei de femei adunate. Femeile gălăgioase și extrem de războinice preindeau lărmuritor dreptul de vot, acuzând bărbații cu lipsă de complezanță. Și zadarnic încercaseră pe rând mai mulți oratori, chiar și Justh, să protesteze împotriva acestor imputări, sufragetele cărcoteau înainte fără zăgaz.

În sfârșit oratorul Adorjan își pierduse răbdarea și le apostrofă energic:

Adevărat taifas! — Amenințați prin atitudinea aceasta puerilă, demnitatea adunării. Ce ne veniți cu drapel alb-auriu, — avem noi steag.

Adunarea întregă a respins indignată pretenșiunea femeilor.

*

Noul ministru Austro-Ungar la Belgrad. Noul ministru al Austro-Ungariei a remis Sâmbătă scrisorile sale de acreditare și a ținut o alocuțiune relevând, că vede misiunea sa în dezvoltarea relațiilor actuale de bună vecinătate. D. Ugron a declarat, că se va sili să facă, ca raporturile dintre Serbia Austro-Ungaria să fie cât mai bune și mai cordiale posibil. A asigurat, că Austria dorește ca Serbia să fie partașe în viitor de propășirea pașnică. Regele a urat bunăvenire cordială d-lui Ugron și-a exprimat speranța, că relațiile dintre cele două state vor deveni cât mai bune posibil. Seara a avut loc un prânz de gală în onoarea d-lui Ugron. Regele a exprimat din nou via sa dorință de a întreține relațiuni de bună vecinătate și a toastat pentru sănătatea împăratului Francisc Iosif și pentru propășirea Austro-Ungariei. D. Ugron a relevat bunele dispozițiuni ale Austro-Ungariei față de Serbia, căreia monarhia îi dorește din toată inima o dezvoltare pașnică și propășire. A toastat pentru sănătatea regelui și pentru prosperitatea Serbiei.

*

Regele Petru la M. Sa împăratul. Din Belgrad vine știrea, că în timpul cel mai apropiat prim-ministrul sârb Pasici va călători la

Viena, ca să pregătească vizita ce regele Petru o va face Majestății Sale împăratului Francisc Iosif.

*

Din Austria. Retragerea cabinetului Bienert nu este încă hotărâtă. Atárnă, că ce asigurări primește dela partidul creștinsocial și celelalte partide, cari ar forma majoritatea Camerei.

Spre scopul acesta Bienert s'a sfătuit cu prințul Liechtenstein, dar rezultatul nu se cunoaște încă. Dacă Bienert nu va primi asigurarea creștinsocialilor cu privire la sprijinul lor, cu siguranță își va da demisia. Demisia lui Weiskirchner și Glombinski se va publica Marți în foaia oficioasă.

În legătură cu criza guvernului se vorbește de vr'o câteva zile și de o criză de primar al Vienei. Se știe, că după moartea lui Lueger a fost luat în combinație Weiskirchner, care însă a preferit fotoliul ministerial și a fost ales Neumayer. Atunci deja însă și-a rezervat dreptul de a ocupa acest post când va afla de bine. Acum, când și-a pierdut mandatul de deputat și a trebuit să-și dea demisia din cabinet, se svonește, că ar dori să ajungă în fruntea Vienei. După înfrângerea suferită însă aceste știri au puțin temeiu serios, deoarece în actuala situație ar avea foarte puține șanse de reușită. Vestea, că parlamentul se va convoca numai la toamnă află tot mai mult crezământ.

*

Din Bulgaria. Scenele turbulente, cari s'au ivit la deschiderea adunării naționale din Bulgaria, a provocat în cercurile guvernamentale nemulțumire mare. Scenele din ziua primă s'au repetat și în cele următoare la provocarea aceluiaș deputat.

Caracteristic este, că o mare parte a presei e indiferentă față de scandalurile întâmplate. Cele opoziționale natural sunt pline de iective la adresa regelui. Îndeosebi ziarul socialistilor „Cambana“, care amenință pe față cu revoluție. Între altele acest ziar scrie, că Ferdinand s'a lăudat totdeauna cu credința și alipirea armatei bulgare, cu ajutorul căreia poate să facă ce vrea în Bulgaria.

De încheiere însă îl face atent pe regele, că nu peste mult va sosi ziua, când se va vădi, că armata nu e pentru el.

*

Adunarea națională a început dezbaterile generală asupra reviziei proiectului de constituție. Partidul țărănilor s'a aliat cu socialiaștii și democrații radicali. Oratorul lor Strachimirov a ținut o covântare foarte vehementă la adresa guvernului și a dinastiei, din care cauză a fost apoi îndrumat la ordine. A combătut revizuirea art. 17 din constituție, căci schimbarea acestuia ar aduce cea mai mare primejdie asupra Bulgariei. Clubul opoziției a cerut respingerea en bloc a proiectului înaintat.

*

Demisia guvernului francez. Cabinetul Monis din Franța și-a dat demisia. Despre demisia a fost avizat președintele Fallières, care peste vr'o câteva zile se va pune în legătură cu preșidenții Camerilor asupra persoanelor, cari ar fi în stare să câștige o majoritate în Cameră. Acum după izbucnirea crizei se știe și cauzele, cari au provocat-o. Din voțurile, ce s'au dat contra guvernului se vede, că guvernul a primit lovitură de moarte din partea acelor, cari sunt dușmani neîmpăcați ai sistemului proporțional, pe care intenționase guvernul să-l introducă.

Presa din Franța se bucură de căderea guvernului, despre care afirmă, că n'a prestat nimic cât a stat în postul său. În ce privește formarea noului guvern, se amintește mult de Caillaux, care deja în sânul cabinetului lui Monis reprezenta o politică separată în multe chestiuni. El a și fost în mare parte urzitorul acestei crize. Deasemenea e luat în combinație și Cruppi și Delcassé.

Parlamentul ungar

Sedința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 26 Iunie.

Sedința se începe la orele 10¹/₂ a. m.

Prezidează *Francisc Kabos*.

După verificarea protocolului ședinței trecute

L. Lukács, min. de finanțe, prezintă proiectul în chestia tovarășiei regnicolare a institutelor „Magyar Földhitelintézetek“ și proiectele în chestia împrumuturilor orașelor Fiume și Zagreb, cari se predau comisiei financiare.

Proiectul indemnității după a treia cetire se primește.

L. Hegedüs: Prezintă decizia comisiei financiare adus în chestia rugărei referitoare la scutirea de taxe a orașelor Panciova și Neoplanta. Prezintă cele 23 adrese din registrul prim al petițiilor, cari ne mai fiind actuale, se depun în arhiv.

Fr. Heltai, raportor, recomandă primirea proiectului comisiei financiare în chestia împrumutului de 270 mli coroane a orașului Budapesta.

Camera primește proiectul.

Chestii de imunitate.

Camera primește fără discuție propunerea comisiei de imunitate în chestia deputatilor *Francisc Skiciák* (slovac naționalist) și *Béla Rudnay*. La chestia imunității deputatilor *Nicolae Zboray* și *Gh. Szmrecsányi* s'a produs o discuție mai lungă.

Ștefan Rakovszky, poporal, înainte de toate cere constatarea capacității de a hotări a Camerei, iar după aceasta spune, că judecătoria cere suspendarea imunității deputatului Zboray în chestia cunoscutei promovări de doctor a lui Artur Singer. Expune pe larg chestia aceasta și în formă concretă acuză pe profesorul de Universitate Marczali, că conștient a pactat cu Singer în interesul succesului examenului.

Însă de oarece e problematic, că după cercetarea disciplinară întâmplată se va putea oare dovedi înaintea legii, deputații nu trebuiesc extradați. Ei și-au împlinit datoria și acum din cauza formelor pot ajunge în situația, ca să fie pedepsiți, deși acelea ce ei au scris, sunt dovedite și drepte.

Fr. Székely, min. de finanțe: Li se va permite să dovedească.

Șt. Rakovszky: Dacă ministrul garantează aceasta, atunci și dumneasa votează extradarea. Însă și lipsa acestei garanții cere, ca dreptul de imunitate a deputatilor Zboray și Szmrecsányi să nu se suspende.

F. Darvay, raportor, combate amănunțit afirmațiunile lui Rakovszky, și spune, că permittându-se dovedirea, deci extradarea este necondiționat necesară. Și de altfel lui Marczali trebuia să i-se dea prilej, ca să se poată apăra în fața acestei acuze grave și Camera nu-i poate detrage dreptul acesta. Recomandă primirea propunerii comisiei de imunitate.

Majoritatea deputatilor suspendă dreptul de imunitate a deputatilor Zboray și Kmracsanyi.

După aceasta propunerile comisiei de imunitate în chestia suspendării dreptului de imunitate a celorlalți deputați, se pertractează grabnic și sunt primite fără discuție.

KILENYI C. és T^{sa}.

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânăt.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pănuri de haine femeiești, mătăsuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

Litere — Arte — Științe

CÂNTECE*)

— Din literatura japună —

I.

Tremur' nuferii pe vale...
Neguri se 'mpânzesc agale
Peste lacul adormit...
Trist o lebedă se 'ngână
Prin tăcerea ce-i stăpână
Peste beroul din Ivoriu...
— Umbre diafane'n noapte
Cresc și pier cu tainici șoapte...
Iară sufletul mi-e trist...
„O, la vara viitoare
„Trista lebedei cântare
„Cine știe o mai aud?!..

II.

Val de nouri furtunatici
Se frământă'n greu alint...
Iar pe marea cea de stele
Mai dispăre mai s'arată
Luna barcă de argint...

III.

Vezi ce tristă, ce bolnavă-i luna...
Și cum trece bolta argintată...
Spre Zenith vrea... ajunsă odată
Seara se lasă
Cu 'mpărăția ei frumoasă...

IV.

E înspre toamnă vremea
Și ploaia cade 'ncet și trist...
Pustie-i lumea asta
Ca un suflet pesimist...

... Cântam și eu iubire
Al nimănuî copil serac —
Dar fericirea-mi scumpă
Azi cată să mi-o împac...

Căci calea mea-i pustie...
... Și azi îmi pare că nu exist...
Când în adânc e toamnă
Iar ploaia cade 'ncet și trist...

V. Bora.

Conu Iorgu la vedere

Intr'o noapte de vară, Conu Iorgu barbă putredă a fost la vedere. Cum și ce fel, dibuise o fată de popă într'o mahala depărtată a Bucureștilor. Aflase dumnealui că are popa bani, o moșioară lângă Florească, și o pereche de căsuțe pe la Foișor. Dar și fata popii era frumoasă. Avea niște ochi negri codați, și o pereche de sprâncene arcuite, că te apucau furnicături la inimă când te învăluia cu privirea...

De cu vreme s'a dus la bărbier de și-a po-trivit barba — o barbă țepoasă, presărată ici, cole, cu firicele de argint.

A scos din dulap redingota cu reveuri de mătasă, ghetele de lac, și cravata a mai fistichie; iar când a fost gata, s'a privit lung, lung în oglindă... Nu-i venea să-și mai ridice ochii dela imagina dumisale, așa de mult se plăcea...

Își parfumą apoi batista și dosul redingotei cu „Pompei“ parfumul dumnealui favorit. Își puse pălăria tare, se mai privi odată în oglindă, și începu să cânte cu voce-ai peltică, mergând încet, încet prin casă:

De trei ori primar fușei,
Șocoteala n'o dedei.
Am ș'o dau la primăvară,
Cu capu la mândra 'n pcală...

*) Autorul poeziei *Ohoizuno Oci* s'a născut pe la anul 603 după Hristos despre el se zice că a fost aspirant la tronul reginei Taycio, dar la a cărei poruncă a fost executat. Se zice, că poezia asta intitulată „La lacul adormit“ ar fi făcut-o în ultima noapte — când apoi avea să fie dus la eșafod. Trad.

Prin fereașta deschisă năvălea căldura. Amurgul se lăsa de-asupra orașului, pe când soarele se pitise în dosul grădinei Cotrocenilor.

Pe conu Iorgu îl treceau sudorile. Cu două cartoane își făcea vânt, dar tot nu reușea să birue căldura. Se uita când la fereașta, când la pendula din perete. Aștepta pe coana Veta, pețitoarea. Ufl și dumneai nu mai Veneal...

Luă un scaun și se așeză în fața oglinzii. Își prinse o floare la butonieră, își scutură ghetele de praf cu batista, apoi luă pieptenile și-l mai trecu așa prin păr, căutând să-și ascundă firele albe. Încearcă un zâmbet ademenitor, curceritor! Și când crezu că l-a prins, își zise cu mulțămire:

„Ptiu, bată-te norocul, Iorgule! Vezi, să nu te deochil!..

Fire-al furișit de trin,
Cum duci oitenii de lin!..

Intr'un târziu apăru în prag și coana Veta, gătită foc!.. Ce tânără și frumoasă era coana Veta!.. Și ce mai ochi de drăcușor avea!..

Porniră la drum: Dumnealui în stânga și dumneai în dreapta. După multă gândire și trudire luară o trăsură din gura Cișmigului. Vorba coanii Veti:

„E rușine, Domnule Iorgu, să mergem cu tramwaiul! Te face popa calic...

... Și s'au dus!.. Să le fie într'un ceas bun!..

*

Se aprindeau luminile când a oprit trăsura dinaintea caselor popii. Pe tot drumul conu Iorgu și-a dichisit barba cu perișta. Ba își scutura ghetele de praf, ba se mai uita cu coada ochiului la coana Veta.

Când au intrat pe poartă, au găsit pe popa în grădină. Sta răsturnat într'un divan, și își netezea barba și pletele cărunte...

Un pavilion îmbrăcat cu zorele se ridica în fundul grădini. Taralele cu flori de curând udate și pomi roditori împodobeau împrejmuirea, pe când un miros de rozetă și de micșunele îmbălsămă tot cuprinsul...

Se cunoștea cât de colo, că e fată mare la casa omului.

Dupăce Conu Iorgu sărută mâna popii, și dupăce sfinția sa îi dete binecuvântarea făcând semnul crucei, pentruca harul lui Dumnezeu să se coboare asupra lui, îl așeză pe un scaun în dreapta, iar pe coana Veta o trimise la fată în *sofragerie*, zicându-i:

„Vezi, Coană Veto, că Zoițica potrivește de dulceață și cafea...

Conu Iorgu își zicea în gând:

„Bre, ce nume frumos are fata popii!.. O chiamă *Zoisăca!* Ce mai pereche o șă facem amândoi, dacă o da popa banii!..

În ast timp, sfinția sa îl măsură cu privirea de sus până jos. Îl cântărea, cum zice vorba Românului...

„Zdravăn om mai ești, domnule Iorgu, zise popa într'un târziu, mestecând în mână un șir de mătâni!..

„De, m'a făcut mama din plin, părinte, răspunse Conu Iorgu, zâmbind!..

Și iar tăcură un crâmpei de vreme...

Un fluture de noapte trecu pe lângă urechea popii, și se opri pe un firicel de romaniță.

Conu Iorgu îl urmărea cu ochii, cum zboară din floare 'n floare fără astâmpăr!..

Oh! așa a fost și dumnealui toată viața!.. Un ștregar fără păreche...

În ast timp coana Veta intră pe poarta grădinei cu Zoica.

De cum o zări, conu Iorgu începu să-și pipăie cravata, gulerul, și floarea dela butonieră... Scoase apoi perișta din buzunar, o mai trecu prin barbă, își dresse glasul, și încercă zâmbetul pe care-l prinsese acasă, în fața oglinzii...

În fine! Făcură cunoștință. Se priviră pe furiș; vorbiră nimicuri, și se despărțiră după miezul nopții, cu inimile înfrigurate de puterea dorului...

În strada 13 Septembrie se despărțiră de coana Veta. O coti la dreapta, și intră la Nișă

Strere, ca să-și astâmpere focul!.. Când ești amărit, un păhar două cu vin, te mai înviorază...

Aci, găsi pe Ilie Bârlog, un prieten bun, din vremuri de restriște, cu care se cinsti până aproape de ziuă.

Conu Iorgu o sticlă, Bârlog o sticlă. Apoi alta, și iar alta, până se turtiră doabinelea...

Atunci, își aduse aminte conu Iorgu de o fată pe care a văzut-o acum doi ani la Ploești... Ce mai fată!.. Câte nopți de insomnie, și câte săgeți nu i-au trecut dumnealui prin inimă!.. Aia fată! Da, zic și eu — spunea conu Iorgu. Era și frumoasă, avea și părăluțe!

Și după o clipă de gândire:

„De, m'am calicit pentru cinci sute de lei!..

Când se lumina de ziuă au pornit spre casă. În urma lor veniau doi lăutari, negri ca tăciunile, care cântau ușor, adormitor, pe când vocea lui conu Iorgu, rășuna în liniștea dimineții:

Arde focu 'n paie ude,
Strig la puica, nu m'aude:
Arde focu 'n București,
Și dogoarea-i la Ploești...

Constantin A. Giulescu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 26 Iunie 1911.

Mersul vremii.

La apus vor fi ploi furtunoase și temperatură scăzută cu vânturi.

Prognostic telegrafic: Furtuni, răcoare și vânturi.

Temperatura la amiazi: 31°0 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.93
Secară "	"	9.37
Cucuruz pe Iulie	"	7.30
" August	"	7.44
Ovăs pe Oct.	"	8.22

De-ale noastre.

Două examene — frumoase. Vineri în 10/23 l. c. s'au terminat examenele la școlile noastre populare rom. gr.-ort. din Arad, unde avem de tot patru școale elementare: una în centru, a doua în strada Săcurei, a treia în str. Săpei și a patra în suburbiul Șega. La două s'au ținut examenele mult mai timpurii, căci un inv. (G. Popovici) fiind bolnav și-a cerut concediu și s'a dus la cură climatică; iar celalalt inv. (D. Popovici) fiind comisar consist. a trebuit să plece la examene în tractul Chișineului.

Astfel au rămas a se ținea acum examenul final numai la școlile conduse de învățătorul-diriginte *Iosif Moldovan* și învățătoarea *Maria Precupaș*. La ambele a prezidat P. O. D. protopop și inspector școl. *Vasile Beleş*, având de comisar konzistorial pe inv. *Alexiu Turic* din Otlaca. — Dimineața dela 8—11 ore s'a ținut examinarea cu școlarii și școlărițele din școala d-lui I. Moldovan. Școala din etajul casei bisericesti din piața Tököly, care odinioară era sala festivă a institutului pedagogic-teologic, cores-punde într'u toate așteptărilor și pretențiilor legii și e bogat provăzută cu toate recvizitele. Curățenia și disciplina au fost surprinzătoare. — Elevii au fost împărțiți în patru clase. Mai toți au răspuns din toate obiectele de învățământ cu precizie și siguranță. Nime nu-și pierdea cum-pătul, nici nu venea în confuzie, cum era obiceiul pe la examene. Măcară drăguții mititei, pe lângă d. învățătorul lor atât de cunoscut și drag, mai aveau în față, pe de laturi și la spate un public atât de număros și inteligent, cum nu de multe ori am văzut. Examenul în general a avut — ca totdeauna — cel mai strălucit succes.

Munca fără preget a d-lui inv. Moldovan, a fost răsplătită din belșug. Pe lângă răspunsurile încântătoare, în pauza de 10 minute, ni-s'a făcut o nouă surprindere: toți au eșit în curte la exercițiile gimnastice. Exercițiile de fugă, sărituri, dar mai ales cele militare ni-au pus în uimire. Un sergent dela reg. 33 fiind ca oaspe ne spunea, că i-se părea că feciorii lor din cetate nu fac cu atâta îndemânare și precizie mustra. — Până când „micii dorobanți“ făceau: „front—dreapta—stânga—la - - a - - loc!“ — fetițele în altă parte se jucau de „tai malaiu'n două“, „baba oarba“ și jucau hora!

Tot să-i privești. Ca ca vârf la toate însă, decorarea școalei au făcut-o împodobirea tuturor pereților școalei cu deseme de admirat. Nici o școală populară — nici la streini — nu poate produce desemele d-lui Moldovan. Are spre aceasta deosebita sa vocațiune și talent. În toți anii a avut deseme de admirat, dar ca acum nicidecum, căci anul acesta desemele au fost:

Copii de pe natură. Lasă copilul în natură, desvoaltă-i privirea și gustul estetic, dă-i direcția: și-ți va face minuni — ca la d. Moldovan.

După amiază dela 2—5 s'a ținut examenul la școala de fete a d-șoa ei Mărioara Precupaș. Și aceasta desteră dăscăliță și-a făcut datorința peste toate așteptările. Mai ales, că d-sa a condus șase clase în cari a avut numai la examen 81 eleve. — Materialul din toate studiile a fost și aici bine și în destul predat. Rezultatul examenului a încântat pe toți. Coroana însă a pus'o: lucrul de mână femeesc.

La ambele examene a azistat un public ales și foarte numărös. Intre alții am notat pe doamnele:

G. Papp, Giorgina Lugojan, D. Popovici, dr. Botiș, iubita poetă Maria Cioban (cu doi copii elevi), S. Ispravnic, dr. Iacob, C. Savu, etc., apoi d-nii dr. St. C. Pop, deputat dietal, dr. T. Botiș, prof. de teologie, dr. N. Oncu, preș. comit. paroh, A. Pecican, oficianț în retragere, I. Moldovan, oficianț de bancă; — și mai mulți părinți.

Apoi învățătorii distinși din provincie: G. Petrovici (Nadlac), N. Nicorescu (Timișoara), Moldovan și Russu, Pecica, Ambrus (Pil), Miklosy (St. N. Mic.), Bagar (Micălaca), Guleș (Șeitin), C. Savu, D. Popovici (Șega), doi sergenți din armată, etc... etc... Public distins și foarte numărös.

La finea fiecărui examen d. protopop președinte a ținut să mulțumească și să gratuleze harnicilor și credincioșilor muncitori în ogorul neamului pentru rezultatele frumoase ce le-au arătat prin stăruința lor de fier! — Dumnezeu să le ajute a-și continua munca cinstită pentru deșeptarea neamului tot cu asemenea zel și devotament.

Un oaspe.

Doi ani dela moartea lui A. Mureșianu
„Gazeta Transilvaniei“ scrie următoarele:
S'au împlinit doi ani dela moartea neuitatului nostru Aurel Mureșianu...

In zile de grea cumpănă pentru neamul nostru ne-a părăsit acest caracter de granit, această stâncă, care ne părea neînfrântă în valurile luptelor pentru revenădicarea drepturilor unui popor obidit, și parcă pe zi ce merge simțim tot mai dureros golul ce l-a lăsat în urma sa.

Cu deosebire azi, când, pe lângă lupta aprigă ce-o avem s'o ducem în contra sistemului actual de guvernare, ne pasc atâtea mizerii interne, cari amenință cu destrămare și demoralizare șirele luptătorilor noștri, — simțim lipsa dureroasă din mijlocul nostru a acelu bărbat, care s'a distins în totdeauna prin tăria sufletească, cu care a rezistat tuturor valurilor pătimașe, prin credința nestrămutată cu care și-a servit neamul și prin spiritul său profetic și prevăzător.

Fie-î numele în veci binecuvântat și spiritul său mare planeze asupra noastră, dându-ne tărie și luminându-ne căile în lupta spre binele și propășirea mult încercatului nostru neam!

Goana după tricolor în jurul Aiudului
„Gazeta Transilvaniei“ primește următoarea știre:

Pretura Aiudului a dat ordin sever, că nime n'are voie să poarte tricolor. Contravenienții vor fi greu pedepsiți. Gendarmii mereu confiscă la tricolore și taie și nimicesc ori ce haine cu colori românești. În Aiud, oraș odată săsesc, gendarmii au deținut Joi în 22 Iunie la târgul de săptămână pe toate fetele, femeile și feciorii, cari au avut cingătoare ori alte vestminte cu colori românești. Un polițist cu un gendarm anume au umblat în sus și în jos pe străzi și prin piață confiscând dela toți hainele cu colori naționale chiar și dela frațele avocatului dr. Ioan Moldovan, care are cancelaria în Aiud. De aci se vede prin urmare tocmai efectul contrar al ordinațiunei, de cum-va s'a dat acea ordinațiune. Ori doară fisolgăbirăul cercului Aiud vrea să-și pregătească calea la viceșpanat?

In fața acestor volnicii sfătuim pe fruntașii noștri din Aiud să denunțe imediat cele întâmplante ministrului de interne, cerând remediarea acestei situațiuni insuportabile și reglementarea fisolgăbirăului. În același timp rugăm pe cei năpăstuiți să notifice astfel de cazuri îndată și deputaților noștri și cu deosebire d-lui deputat dr. Ștefan C. Pop la Arad, cari de sigur vor interveni și din parte-le la forurile competente. Numai în modul acesta putem avea speranță, ca plângerile noastre drepte să ajungă la urechile celor chemați, să ajungă la urechile celor chemați, să pună capăt volniciilor micilor noștri satrapi provinciali.

Convocare. Reuniunea română de lectură din Năsăud invită cu toată dragostea pe membrii săi, precum și pe toți sprijinitorii și binevoitorii acesteia la adunarea sa generală jubilară semicentenară care se va ține: *Sâmbătă în 1 Iulie 1911 st. n.* cu următorul program: Deschiderea adunării prin președinte. Propunerea comitetului pentru înființarea unei „Case naționale“. Propunerea comitetului pentru alcătuirea unei bibliotecii în cadrele reuniunii de lectură. Conferință: „Reprivire istorică asupra trecutului casei“. Conferențiar dr. Nestor Șimon. Inceputul la 7^{1/2} ore seara. Năsăud, la 20 Iunie 1911. Pentru comitet: Emil Tișca, secretar. Dr. Alexiu Davidu, președinte.

Convocare. Onorații membri ai despărțământului XII, „Alba-Iulia“, al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, precum și toți sprijinitorii ei, prin aceasta sunt invitați la adunarea generală ordinară, ce se va ține în 7 Iulie 1911 st. n. la 2 ore p. m. în biserică gr.-cat. din Dumitra pe lângă următorul program: Deschiderea adunării. Raportul comitetului despre activitatea sa. Raportul casarului. Alegerea comisiunilor: a) pentru cenzurarea raportului comitetului; b) pentru cenzurarea raportului casarului; c) pentru înscrierea de membri. Prelegere populară. Raportul comisiunilor alese sub punctul 4. Eventuale propuneri. Inchiderea adunării.

Cercetarea în corpore a expoziției de industrie casnică și participarea la producțiunea teatrală a pruncilor școlari. Alba-Iulia, în 20 Iunie 1911. Ion Teculescu. Euea P, Bota, secretar.

NB) Acestui despărțământ aparțin următoarele orașe și sate: Alba-Iulia, Ampoița, Bărbant, Berghin, Bucerdea-vinoasă, Cârna, Chișfalău, Ciugud, Coșlar, Craiva, Drâmbar, Dumitra, Feneș, Galați, Galtiu, Găureni, Henig Hăpria, Ighiel, Ighiu, Inuri, Limba, Meș, Oarde-de-jos, Oarde-de sus, Păclișa, Pătrunjeni, Poiana, Presaca Sântimbru, Șard, Șenșa. Straja, Tăuți, Teina, Tibru, Totoiu, Trimprefe, Valea-dosului și Zlatna.

Brașovenii la Caransebeș. Vineri în 10/23 Iulie a. c. la ora 5 p. m. au sosit excursioniștii brașoveni la Caransebeș. Erau 25 studenți gimnaziști și realiști sub conducerea bravilor lor profesori dr. Iosif Blaga, Nicolae Bogdan cu doamna și Gheorghe Vătășan, cărora sau atașat d. Nicolae Stinghe cu doamna și d. Horia P. Petrescu.

La gară au fost primiți de d-nii dr. C. Cornean secretar cons., Ștefan Jian, ref. școlar, Iuliu Vuia, dr. M. Ienciu și G. Neaghea profesori. Soșiți în oraș au cercetat toate instituțiunile, au făcut vizite I. P. C. Sale vicariului F. Musta, protosincelului dr. I. Badescu, cari au avut gențileța ai însoți apoi la catedrală și în cimitir, unde li s'a arătat mormintele și monumentele bărbatilor noștri binemeritați: I. Popasu, N. Popea, C. Diaconovici Loga, T. Doda, Trapșa, Temeș, Seracin etc.

Dela cimitir damele au fost duse în Teiuș cu căruța P. S. Sale d-lui episcop dr. M. Cristea. Un act de nobleță și curtuosie din parten surorii P. S. Sale, fiind P. S. Sa absent.

După vizitarea internatelor am plecat cu toții înspre Teiuș, locul de recreațiune al Sebeșului, unde au fost găzduiți scumpulii oaspeți din partea inteligenței române din Caransebeș. Pe la ora 8 lume românească invadase terasa hotelului din Teiuș. Au fost prezente familiile: Drăgălina, Pepa, Ghidiu, dr. Barbu, dr. Labonțiu, Romanu, dr. Iorga, Vuia, Șușoiu, Sciopon, Lințu, Tatar, Zăvoian, Jula, Balnojan etc.

D-nii dr. Morariu, dr. Mihăescu, dr. C. Cornean, S. Jian, dr. Moisa Ienciu, dr. G. Dragomir, G. Noaghea, Orzescu, Alionte, Drăgălina, Novacescu etc. precum și tinerimea teologică și pedagogică.

Tinerimea și-a petrecut cântând diferite cântări studențești, au cântat alternativ sebeșenii și brașovenii; voind a sigila și prin acest act al veseliei iubirea de frate care leagă neamul românesc de pretutindeni.

Bravii clerici Buracu și Popa ne-au procurat unele momente plăcute prin declamarea unor poezii educative și distractive.

A fost o seară de scumpe reamintiri, când frați de același sânge din distanțe atât de mari — și au putut strânge inima cu căldură și adăvărata iubire frățească.

Sâmbătă la orele 5:25 dimineața frații brașovenii au părăsit Caransebeșul. Însoțiți până la gară de aceeași bravă inteligență carea i-a întâmpinat și care a luat inițiativa pentru pregătirile primirei.

Onoare inteligenței caransebeșene, carea s'a știut însufleți pentru dragostea frățească.

Onoare corpului profesoral brașovean, și special d-lui dr. Iosif Blaga carele își cunoaște atât de bine chemarea de luminător al tinerimii. *Sebeșanul.*

Nou avocat în Sasca-montană. Primum următorul anunț:

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Sasca-montană (Szászabánya, strada principală, peste drum de judecătorie). — Cu deosebită stimă: dr. Mihail Brădiceanu, avocat.

In temnița din Lugoji își va începe Miercuri la 5 Iulie a. c. redactorul N. Mitru pedeapsa de 8 zile, pentru un articol publicat anul trecut în „Plugarul Român“ din Timișoara, în interesul votului universal.

Domnul N. Mitru după eșirea sa din temniță, în scurt timp va avea o altă pertractare la curtea de Apel din Timișoara, pentru un articol umoristic-politic apărut în foaia glumeată „Baba Satului“. Semne de împăcare?

„Aradi Közlöny“ mistifică. Cetim cu surprindere în ziarul local „Aradi Közlöny“, că P. S. Sa pertractând cu ministrul cultelor despre ameliorarea salarelor profesorilor dela preparandie ar fi acceptat condiția de a se propune în schimb studiile pedagogice în limba maghiară.

Față de acest comunicat tendențios, împrumutat din „Keleti Értésítő“, am primit informațiuni din sursa cea mai competentă că pe de-a întregul e o simplă născocire lipsită de orice bază de adevăr.

Mulțumită publică. Pentru realizarea scopului frumos a „Tovărășiei școlare“ din Caransebeș, de a face cu elevii Institutului teologic excursii prin străinătate au înțat încă următoarele donațiuni: Dr. Iosif Blaga, prof. 5 cor., Ioan Petrovi-

ciu, prof., G. Navrea, câte 2 cor., d-na Ana Adam, Ioan Șteflea, N. N. câte 1 cor. August G. Lazar, —'65 I. Popescu, —'60. Ioan Crișovan, Ioan Pleșa, Emil Gam, câte —'50 fil. I. Blajovan, —'40 fil., Corneliu Moise, N. N. Ioan Biro, Ioan Cionca, Răchitan, câte 30 fileri, Pala Grecu, 21 fileri, Paul Oprea, Gheorghe G. Popescu, Romul N. Bălosu, Emilian Căpitaș, N. B. Stanil, Gh. M. Anastasiade, Tr. Suci, X. X., X. J. câte 20 fileri, Ioan Branga, 16 fileri, D. Vrîna, Ioan Bucșa, Alexandru Saben, G. Ciuca, A. Băcilă, Victor Felean, Iosif Stănescu câte 10 fileri.

Din patrie.

Amor ciudat. Frumoasa și grațioasa fetiță a negustorului Maurițiu Rosmann din Erdeo-Sân-giorgiu s'a înamorat tup de vizitiul tătâne-său Țigan de origine. Fire extravagantă ce este, Țiganul pârilit de soare cu părul său negru stufoș și creș, cu ochii strălucitori ca două diamante negre și cu dinți de fildeș și buzele lui carnoase pline de voluptate, a lăntuit-o nedespărțit de dânsul.

Domnișoara și Țiganul s'au încurcat. Se întâlneau mereu și erau fericiți. Relațiile însă nu puteau fi tănuite multă vreme. Șopotele creșteau treptat și urmările raporturilor intime de amor se manifestau tot mai pronunțat.

Nici tinerii nu au rămas impasibili față de împrejurările schimbate. Aflându-se bătrânul Rosmann tocmai bolnav la spital, fata prinse momentul binevenit și exhaurind cassa tătâne-so își luă amantul bărnaciu și o tuliră spre Budapesta. În momentul plecării a sculptat cu briliantul din inel o scrisoare de adio către părinți, încunoscându-i că ambii se sinucid. Fata de un asemenea gust ciudat, a dus din cassa tatălui său 30.000 coroane bani și multe hârtii de valoare.

Fericit de Țigan!

Principesa Zita la Viena. Din Viena primim știrea, că pe la începutul lui Iulie principesa Zita de Bourbon-Parma, mireasa arhiducelui Carol Francisc Iosif va sosi la Viena. Principesa va fi oaspetele arhiducasei Maria Josefa, mama mirelui, în palatul dela Augarten. Aici se va organiza o mare serată în cinstea miresei, și cu prilejul acesteia ea va face cunoștința aristocrației vieneze. În luna lui Iulie mireasa va vizita și pe M. Sa împăratul la Lainz, sau mai târziu la Ischl.

Accidentul de automobil al unor Români. Din Oradea-mare se anunță, că Vineri seara un automobil mare, vâpsit galben și împodobit cu câte un steag românesc și ungueresc, s'a ciocnit cu o căruță, în care se aflau trei persoane. Toate persoanele din căruță au fost grav rănite. Automobilul era condus de d. Constantin Toldeanu din București, care se afla în societatea moșierului Albu din Moldova.

D-nii Toldeanu și Albu au fost conduși la poliție, unde li-s'a luat un interogatoriu. Fiind puși în libertate pe cautiune, dânsii și-au continuat drumul spre Budapesta.

Dela frați

Valahi barbari. „Neamul Românesc“ (nr. 39) scrie următoarele:

Se știe ce nație barbară suntem noi. Deși mă privește personal, contribui cu acest cas la cunoașterea sălbătăciei Valahului.

O prea supusă recomandație pentru decorații unguerești:

In trenul de Arad, funcționarii unguri Sonczi Béla, impiegat vamal, Kardedan Ernő, inspector veterinar și Buzath László, „protocomisar financiar“, plus un Jidan, al cărui nume nu interesează, călătoriau cu permisiuni românești de clasa a II-a în clasa I. Cel mai breaz din patru, Kardedan, a insultat pe soția numitului N. Iorga, agitator valah, iar toți patru au luat partea tovarășului și au făcut în tren un scandal ca pentru Țara Valahilor. De consecințe i-a scăpat intervenția agitatorului, care a păstrat intacte patru nasuri, pe care un ofițer de artilerie era dispus să le reducă la măsura bunei cuviinți. Agitatorul, ca un Valah barbar, a intervenit și pentru ca unul din cei patru cavaleri ai celei mai nobile națiuni să poată călători până acasă cu un bilet care avea cuvinte rase.

Nu se mulțumește cu atâta, ci cere respectuos ca acești bravi să fie decorați de șefii lor respectivi. N. Iorga.

Din străinătate.

Principii moștenitori români, întâmpinați de suveranii Belgiei. „Jurnal de Bruxelles“ anunță:

„Regele și regina și prinții moștenitori ai Belgiei s'au dus în automobilele Duminică dimineața la gara din Ostende-Quai, spre a saluta pe prințul și prințesa României cari sosiți cu Nord-expresul, urmau să se imbarce direct pentru Engiltera pe bordul vaporului „Yan Breydel“. Regele, regina și micii prinți ai Bel-

giei, au rămas în saloanele vasului, întreținându-se afabil cu prinții României, până în momentul plecării.

Ministrul României și d-na 'Juvara au însoțit pe principii români dela Bruxelles până la Ostanda.“

Greutatea regelui Angliei. După zierele engleze regele Gheorghe al Angliei va întreprinde anul viitor o călătorie mai lungă în India dimpreună cu regina. Cu acest prilej regele după o tradiție veche va ocupa loc într'o cumpănă, iar ca contra greutate se va pune aur, pânăce cumpăna va ajunge în echilibru.

Aurul acesta apoi era lăsat pradă publicului. Deoarece însă s'au întâmplat multe nenorociri cu acest prilej, guvernul a luat dispoziții, ca aurul să fie împărțit între săraci din partea autorităților.

Nenorocirea este însă, că actualul rege nu e pre corpolent așa în cât aurul necesar abia va valora 200.000 coroane.

S'au întâmplat însă cazuri, că din cauza greutății prea mari a unui principe din India, pentru cari de asemenea e îndafinat acest lucru, că statul Indiei s'a văzut silit să strice, curățenia acestei datine, căci corpul acestuia avea greutate atât de mare, încât aurul necesar ar fi conturbat în mod considerabil finanțele statului. Deaceea aurul a fost amestecat în mare parte cu argint.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

La Librăria diecezană din Arad află aplicare momentană,

un cassar.

Preferiți sunt cei cu praxă în afaceri de librărie sau cei cari au absolvat vre-o școală comercială.

Salar lunar deocamdată
100 cor.

În atelierul măsarului

I. Fibinger

(Arad, strada Sina Nr. 1 d.)

se primesc 3-4 ucenici.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

HONORÉ de BALZAC

Un capo d'operă necunoscut

Traducere de Jean Antohi

(8) — Sfârșit. —

— Da, da, e chiar pânză, le zicea Frenhofer, înșelându-se asupra scopului acestui examen scrupulos.

Iată rama, chevaletul iată în sfârșit chiar cu-lorile și penelele mele!

Și el, puse mâna pe un penel, pe care li-l prezentă cu o mișcare naivă:

— Bătrânul își bate joc de noi, zise Poussin — revenind înaintea prețiosului tablou. Eu nu văd acolo decât culori confuze, amestecate și cuprinse de o mulțime de linii ciudate — par'că ar fi un zid pictat.

— Ne înșelăm, vezi? reluă Porbus.

Apropiindu-se de tablou, ei zăriră într'un colț al pânzei, vârful unui picior gol, ce eșia din acest haos de culori — de tonuri, de nuanțe neprecise — un fel de ceață fără formă însă un picior superb — un picior viu. Ei rămaseră împietriți de admirație înaintea acestui fragment scăpat dela o lentă, progresivă și de necrezut —

distrugere. Acel picior apărea acolo ca torsul vreunei Venus în marmoră de Paros — care s'ar ivi printre dărâmurile unui oraș incendiat.

— E o femeie acolo dedesubt — strigă Porbus — atrăgând atenția lui Poussin asupra diferitelor părți de culoare, cu cari bătrânul pictor încercase treptat-treptat, toate părțile acestei figuri — voind să o desăvârșească.

Cei doi prieteni se întoarseră deodată către Frenhofer începând a-și explica — însă cu totul vag — farmecul în care trăia el.

— E de bună credință, zise Porbus.

— Da, amicul meu, răspunse bătrânul ca și cum s'ar fi trezit — da, trebuie credință în artă și a trăi multă vreme cu opera, pentru a putea produce o asemenea creație. Unele din aceste umbre mi-au dat mult de lucru. Uitați-vă, acolo pe obraz, dedesubtul ochilor, este o ușoară penumbră care, dacă o observi în natură, ți-se pare aproape imposibil de redat.

Ei bine! credeți, că ea nu m'a costat oboșeli de necrezut până să o pot reproduce? Tot așa chiar, scumpul meu Porbus, privește cu atenție la lucrul meu și vei înțelege mai bine ceea ce-ți spun, în ce privește felul de a trata modelul și contururile.

Privește lumina sânelui și vezi cum, printr'o serie de trăsături și retușuri, am ajuns să capăt o adevărată lumină și a o combina cu albiciunea lucitoare a tonurilor luminate; și cum printr'o altă muncă, ștergând relieful și grunzurile, am putut să desmierd conturul figurei mele, înecat într'o jumătate de ton și să elimin până și idea

de desen și de mijloace artificiale și a-i da aspectul și rotundimea din natură. Apropie-te, vei vedea mai bine acest lucru, ce de departe dispăre. Iată! acolo îmi pare, că se observă foarte bine.

Și cu capătul penelului său, el arată celor doi pictori o pată de culoare deschisă.

— Porbus lovi umărul bătrânului întorcându-se către Poussin:

— Știi, că e un mare pictor! zise el.

— Ba chiar e mai mult poet de cât pictor, răspunse grav Poussin.

— Aci, reluă Porbus atingând pânza, se sfârșește arta noastră pe pământ.

— Și de acolo, merge să se piardă în ceruri, zise Poussin.

— Câtă bucurie pe această bucată de pânză...! strigă Porbus.

Bătrânul absorbit, nu-i asculta și suridea acestei femei închipuite.

— Dar, mai curând sau mai târziu, va vedea, că nu-i nimic pe pânza sa — zise Poussin.

— Nimic pe pânza mea, strigă Frenhofer, privind pe rând la cei doi pictori și la tabloul său închipuit!

— Ce ai făcut? zise Porbus lui Poussin.

Bătrânul apucă cu forță brațul tânărului și îi spuse:

— Tu nu vezi nimic, moșcule! prostule! secătură! golan! La ce te-ai mai suit aici?

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.
Arad, str. Wetzler János.
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Invățacei

de lăcătuș-mașiniști, faur
(covaci), strungar și mă-
sari, pot afla primire în

fabrica de mașini

Maxim J. Vulcu

Arad, strada Miksa 2—3 (lângă stație).

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu **becuri**, exe-
cută și furnizează prompt sub
cele mai favorabile condiții
de plătire.

Koch Dániel

Întreprindere de instalarea sonerilor
și telefonului
Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Bunul meu, Porbus, reluă el întorcându-se
către pictor, tu nu mă vei înșela! Răspunde! eu
sunt amicul tău, spune am stricat tabloul?

Porbus, nehotărît, nu îndrăznea să spună
nimic, însă groaza zăgăzită pe fața albă a bă-
trânului, era atât de grozavă, încât el arătă pânza
zicându-i: — Privește!

Frenhofer contemplă tabloul lui un moment
și clătănându-se zice:

— Nimic, nimic! și după ce am muncit zece
ani!

Sunt deci un netrebnic, un nebun! n'am
nici talent nici pricepere, nu mai sunt decât un
om bogat care, mergând, nu face decât să umble!
Prin urmare nu mai am nimic de făcut!

Apoi, privindu-și pânza printre lacrimi, se
sculă deodată cu mândrie și aruncă asupra celor
doi pictori o privire scânteitoare.

— Pe sângele și pe corpul lui Hristos,
sunteți niște geloși cari mă faceți să cred că e
stricată pânza pentru ca apoi să mi-o furați voi.
Eu, eu o văd! strigă el, că e nespuse de fru-
moasă.

În acest moment, Poussin auzi plânsetele
Gillettei — uitată într'un colț.

— Ce ai, dragălașa mea? o întrebă picto-
rul devenit dintr'odată amant.

— Omoară-mă! zise ea. Aș fi nevrednică
ca să te mai iubesc, căci te disprețuiesc. Te ad-
mir și-mi faci groază. Te iubesc și cred că încep
a te u.i!

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
Arad, strada Forray, palatul contelui Hunyady.

Unicul vânzător al mașinilor cu renume
universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20 exemplare; solidi-
tatea lor e neîntrecută; provăzute cu litere româ-
nești după plac, se pot primi pentru probă și
recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub îngrijirea
mea de specialist, mașinile vor funcționa regulat.

Curs permanent pentru stenografie și conta-
bilitate la mașină.

Mare magazin de aparțințe de cea mai
bună calitate.

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. on. pu-
blic, că mi-am deschis în localul din colțul
stradelor Baththyányi și Wetzler János o în-
treprindere pentru instalarea de
**apaducte, canalizări, încăl-
zit și iluminări de gaz.**

Prestau ori ce lucrări privitoare la aceasta
branșă precum: apaducte, încălziri și ilumi-
națiuni cu gaz, pe lângă o garanță de doi
ani precum și reparaturile de specialitate ale
acestora, cu prețurile cele mai moderate.
Pe baza experiențelor câștigate pe acest
teren într'un lung șir de ani, atât în Capilă,
cât și în orașele din provincie, mă aflu
în poziție, a mă simți capabil, ca toate
lucrurile încredințate mie să le pregătesc,
pe lângă responsabilitate de specialist, spre
deplina mulțămire a onoratei clientele.

Cu planuri și preliminară servesc gratuit.
Contând la prețiosul sprijin al p. t. onorat
public român. ::

Cu deosebită stimă
Jenei János
monter.

În timp ce Poussin asculta pe Gillette, Fren-
hofer acoperea, cu o pânză verde, pe Ecaterina
lui cu aceea liniște serioasă — cu care un giu-
vaergiu își încuie sertarele când se crede încun-
jurat de niște pungași iscusiți. Apoi, aruncă asu-
pra celor doi pictori o privire mâniaoasă — plină
de dispreț și de bănuială, îi conduse până în
pragul ușii locuinței sale, de unde le zise:

— Adio! dragii mei prieteni.

Acest adio înfioră pe cei doi pictori. În
ziua următoare, Porbus, neliniștit — venind să
vadă pe Frenhofer află că murise peste noapte
după ce dăduse foc pânzelor sale.

Milano, Maiu 1911.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
institut de dentistică.

Arad, Andrassy-lér Nr. 22.

Etagiul I. în fața pal. administrativ (comit.)

Local de întâlnire

al

industrișilor și burghezilor din provincie

este în Arad

ospătăria și hotelul

din strada Boczkó,
ce poartă numirea

„bou roșu“

în localurile sale plăcute stau la dispoziția
oaspeților **mâncări gustoase și vinuri
escelente din podgorie.** Serviciu atent
și prețuri ieftine. Odăi curate, mobilate elegant
dela 60 cruceri în sus.

Francisc Draskovits, ospătar.

În cancelaria lui Dr. **Aurel Nyilvan**
advocat, Șomcuta-mare, află aplicare im-
ediat un

candidat de advo-
cat cu praxă

pe lângă condițiuni favorabile.

Ioan Gabor

meșter-țiglar și acoperitor cu le-
spezi de metal eternit.
str. **emeter 122.**

Primește toate lucrările aparțină-
toare acestei branșe și le exe-
cută punctual, pe lângă cele
mai moderate prețuri.

Servește bucuros cu planuri și
preliminare de spese.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Primește orice comande de specia-
litate, d. e.: părți trăbuințoase la
edificii, garduri de fier și gratii de
morminte. Cuptoare, modelul cel
mai nou de cea mai frumoasă și
cea mai bună execuție. Cumpene,
greutăți și mașini economice. —
Stropitoare de vie se capătă și se
reparează cu pricepere. Cu plăcere
dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATTYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a execută tot felul de tipărituri ca : Documente, liste de escompt percepțiuni și eroğațiuni, invitări pentru petreceri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socioțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodate pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, cruci pe altar și portative, litier, poure de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, candelde, brâne și pălării preoțesti, precum și toate cărțile bisericesti.

Recvizite școlare fizicale conform articolului de lege XXVII. din 1907, hartele geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La

Librăria diecezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol. legate în pele cu copcii, 1 vol. 14.50, toate volumele Coroane 172.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.
Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Călăuza stupar. Pamfle, Graiul vremurilor	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austrieae	4.—	» Poezii pop. române	1.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăduță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi cătră mame	1.50	» Fără credință	3.—
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirate mărgărite	2.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	» Arta în România	4.—
Björnson Björ., Veselul ștregar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50		
Babeș și Oceanu P., Capra (vaca săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	— Scriitori și curente	2.—		
Caraivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Războiul p. neatârnaire	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peșului	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Bușureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
» » » metod.	3.—
Costescu - Dima - Grigorescu - Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbei române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuni de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

Prima fabrică de
maccaroane și aluat în Ardeal

fiu lui **Jacob Uhl**

proprietarii primei mori cu sul din Țrat
Sibiiu—Nagyszeben, str. Șaguna 17.

Filiale: Saggasse nr. 30, Jungerwaldstrasse nr. 3.

Iși recomandă maccaroanele și alte fabricate de aluat recunoscute ca excelente.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
esclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.
Comande din provincă se execută în aceeași zi.

